

Foto: Michael Skoglund, PolFoto

Så lukker vi dørene ...

Nogle bestyrelsesformænd på universiteterne lukker med stor konsekvens for offentlig indsigt i beslutningsgrundlag og møder

Ud af bestyrelsens 10 mødepunkter foregik de 5 typisk bag lukkede døre på Aarhus Universitet, på Syddansk Universitet, på Handelshøjskolen i København og på DTU. Tilhørere blev således rundt regnet sat udenfor døren halvdelen af tiden og måtte nøjes med at være 'med på en lytter' ved mere ligegyldige punkter. Det fortæller FORSKERforums test af bestyrelsernes praksis (se side 12).

Bestyrelserne har åbenbart lavet en *skinoffentlighed* for at omgå lovens intentioner og Videnskabsministerens pålæg om åbenhed.

Graden af åbenhed i bestyrelserne er en vigtig indikator på, hvordan de nye ledelser vil forvalte – ikke bare i forhold til offentligheden, men også i forhold til de ansatte.

I strid med loven?

"Halvdelen lukket, det lyder jo af meget", siger vicedirektør **Rene Bugge Bertramsen** fra Videnskabsministeriet. "Man må ikke automatisk lukke alle punkter, der har med økonomi eller strategi at gøre. Lukning skal baseres på en konkret afgørelse og begrundelse i hver enkelt sag. Ministeriet ved ikke, hvordan bestyrelserne praktiserer lukninger. For at vurdere omfanget og rimeligheden i de lukkede døre, må ministeriet se nærmere på FORSKERforums eksempler".

Ministeren har godkendt standardformuleringer om åbenhed i de enkelte universiteters *vedtægter*. Men det er op til universitetsbestyrelsernes selv at forvalte denne, jf. en *forretningsorden*. Men nogle universiteter kan have forretningsordener, som betyder ulovlige indskrænkninger, som når CBS-bestyrelsens formand grænseløst bestemmer, hvad der skal lukkes eller når DPU fastslår som en generel regel, at "universitetsstrategiske planer" skal drøftes bag lukkede døre.

"Umiddelbart ser det ud til at være en indskrænk-

ning i forhold til loven og vedtægterne, for at lukke døre og indsigt i beslutningsgrundlaget skal være begrundet i en konkret beslutning i hver enkelt sag", siger vicedirektøren.

DTU førende

Ikke overraskende er det DTU, som går foran i lukkethed. Ved det første åbne bestyrelsesmøde i juni – efter at bestyrelsen blev tvunget til at åbne møderne – var halvdelen af mødepunkterne lukkede. Tilhørere fik således lov til at overvære diskussion af indretning af kantine, mens alt om økonomi, struktur og strategi foregik bag lukkede døre.

DTU-bestyrelsens forretningsorden har tilmed sat skin-åbenheden i system, når forretningsordenen udtrykkeligt kræver et 'dobbelt bogholderi' – et offentligt referat og "en intern protokol over bestyrelsens *forhandlinger*". Og det har nærmest karakter af chikane over for offentligheden, når det fremgår, at "*dagsorden og bestyrelsens mødemateriale offentliggøres på universitetets hjemmeside én arbejdsdag før afholdelse af bestyrelsesmødet*".

"Det lyder ikke til at være i lovens ånd, for dagen før kan eksternt interesserede jo ikke tage stilling til beslutningsgrundlaget, og om de vil henvende sig til bestyrelsen eller et bestyrelsesmedlem med deres synspunkter. At betragte det som chikane er nok at gå for langt. Men ministeriet må have en snak med DTUs bestyrelse", siger vicechefen fra ministeriet, der varsler at ministeriet i januar 2006 vil gennemføre et eftersyn af, hvordan åbenheden forvaltes.

Det har ikke været muligt at få en kommentar fra Socialdemokraternes forskningsordfører.

Se test side 10-12

Finanslov uden vitaminer 3
- og regeringen kom endnu længere fra Barcelonamålet ...

Usikker sektorforskning 5-7
Videnskabsministeren lægger op til fusion mellem DJF og KVL. Og på Danmarks Fødevarerforskning har man fået direktør, der taler bundlinie

Forskningsrådene kriterier 7
Der var ansøgningsfrist 1. september, og nu spørger forskerne, om der sker en skjult sortering

TEMA: Åbenhed i bestyrelserne 9-12

Pkt. 6: Kantineindretning 9
FORSKERforums rapporter var tilhørere på det første bestyrelsesmøde på DTU. Når han altså ikke blev sat udenfor

Test: Åbenhed 12
En simpel test på åbenheden i bestyrelsernes beslutningsgrundlag, i mødernes afvikling og i forretningsordenens regler

Professorvældet om igen 13
Ansættelsesbekendtgørelsen på universiteterne giver hemmelighedskræmmeri og nepotisme

Lauritz i Aarhus: Bottum - up 14
Aarhus har fået ny rektor, der lover lydhorhed nedad.

TILTRÆDELSE-INTERVIEW

Prioritering: Kerneforskning 19
Mange institutter svedte i sommerpausen for at melde ind på høring, der spurgte til 'særligt løfterige forskningsområder.

Åbenmundet 20
'Som fastansat professor sidder man jo sikkert, så hvorfor skulle man ikke sige sin mening ...'

MÅNEDENS FORSKER

"Jeg kender godt bladet FORSKERforum, men jeg er for længst holdt op med at læse det."
Helge Sander
30.03.05 i Folketinget

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutionsansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM3
(ansv.hav. for dette nummer)
Lektor Lars Kamp Nielsen,
Farmaceutforeningen
Seniorforsker Kirsten Pilegaard,
Dyrlægeforeningen
Anders Correll, JA

Journalist Thomas With
(tw@magister.dk)
Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@magister.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Peter Bangsvej 32
2000 Frederiksberg C

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 9 gange om året.
Bladet udkommer den første uge
i hver måned.

Næste deadline:

18. september 2005

Se de seneste nyheder på
www.forskerforum.dk

Øvrige adresser:

Dansk Magisterforening
Peter Bangsvej 32

Tlf. 38 15 66 00

DJØF
Gothersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
Tlf. 33 95 97 00

Dansk Farmaceut Forening
Rygaards Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. 39 46 36 00

JA – Jordbrugsakademikerne
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Dyrlægeforeningen
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Oplag: 7.500

Grafisk Produktion:

Poul Romer Design
tlf. 44 53 05 51

Tryk:
Datagraf

Foto: Søren Hartvig
(hvor ikke andre er anført).

LEDER

af seniorforsker **Niels E. Poulsen**,
Sektoren for Forskning og Formidling, DM

Karriere i sektorforskningen - en ørkenvandring

Mange yngre sektorforskere må desværre erkende, at de ikke når at kvalificere sig til en positiv seniorforskerbedømmelse inden for den tre-årige periode, som er normen. De bliver forlænget til fem år eller mere. De lever en usikker tilværelse *uden ansættelsestryghed* i midlertidige stillinger. De ved ikke, om deres indsats for at få en forskeruddannelse bliver belønnet med en fast stilling eller om de har forspildt mange år på en forkert karrierevej. De bliver samtidig "snydt" for den lønforhøjelse, der følger ved at gå fra forsker til seniorforsker eller -rådgiver i flere år.

For 17 år siden fik sektorforskningen en stillingsstruktur, der svarede til universiteternes. Den er sidst revideret for 8 år siden i 1997, mens universiteternes stillingsstruktur senest er revideret med virkning fra i år. Sektorforskningen fik en stillingsstruktur, for at skabe en højere grad af sammenhæng i det offentlige forskningssystem for derigennem at skabe en øget forskermobilitet. Derfor kan det undre én, at de to stillingsstrukturer ikke automatisk *revideres samtidigt*.

Universiteternes reviderede stillingsstruktur giver mulighed for at opslå adjunktstillinger, hvor adjunkten, efter positiv bedømmelse, kan overgå direkte til et lektorat uden opslag. Adjunkturet kan dog både være en tidsbegrænset eller en varig stilling. I den varige stilling kan adjunktperioden vare op til 4 år, herefter overgår den til et lektorat forudsat positiv bedømmelse. Endvidere giver post.doc. stillinger merit til den, der overgår til en adjunktstilling, for at forhindre, at universiteterne kan misbruge tidsbegrænsede stillinger.

Forskerstillingen, som hidtil var sektorforskningens pendant til adjunktstillingen, er kun tidsbegrænset med henblik på at opnå kvalifikationer til en stilling som seniorforsker eller seniorrådgiver, ækvivalent til universiteternes lektorstilling. Stillingen skal som udgangspunkt besættes for en periode af tre år, dog kan ansættelsesperioden forlænges til fem år.

Forskerstillingen er en videreuddannelsesstilling, hvor der skal være et væsentligt "institutionsrelateret" forskningsindhold, for at forskere kan kvalificere

sig videnskabeligt til ansættelse som seniorforsker eller seniorrådgiver. Men ofte får forskerne for ikke meriterende arbejdsopgaver, fx projektledelse, konsulentopgaver eller besvarelse af forespørgsler til institutionen, så deres stilling bliver forlænget, for at deres forskerevaluering kan udskydes. Der er behov for *regler* eller en *forpligtende ramme*, der indskærper ledelsens pligt ved opgavefordelingen til at sikre tilstrækkelig arbejdstid til forskning og publicering, i modsætning til de ikke meriterende arbejdsforpligtelser, projektledelse, administration og så videre.

Gennemsnitsalderen for fastansatte seniorforskere, -rådgivere og professorer er høj på mange af sektorforskningsinstitutionerne og stiger fortsat. Den enkelte forskningsinstitution skal sikre sig en hensigtsmæssig balance mellem yngre forskere og seniorforskere, samt mellem midlertidigt ansatte og fastansatte, der kan bære forskningen videre. Ved sidste revision i 1997 af stillingsstrukturen blev det aftalt, at de enkelte institutioner skal aftale en *dimensionering* i de lokale samarbejdsudvalg. Desværre fastslog aftalen kun, at det skulle ske en gang. Med den demografiske udvikling i samfundet, ikke mindst på forskningsinstitutionerne, og med svingende basisbevillinger, burde det være klart, at der bør indføres regelmæssig dimensionering fx hvert fjerde år.

Stillingsstrukturen i sektorforskningen trænger til **S**et eftersyn nu for at bevare sammenhængen i det offentlige forskningssystem, og for at øge det videnskabelige personales mobilitet. Det skal blandt andet ske gennem fuld parallelitet mellem stillingsstrukturer for forskningsinstitutioner og for de højere uddannelsesinstitutioner. Derfor gælder selvfølgelig det sammen for stillingsstrukturen på ABM-området (kulturministeriets arkiver, biblioteker og museer). Alle stillingsstrukturerne bør automatisk revideres samtidigt. Alle bør i videst mulig omfang følge samme struktur. Der er behov for *virkemidler*, der fastlægger ledelsens pligter til at skabe betingelser til at forskerne, i lighed med adjunkter, kan meritere sig og efter en positiv bedømmelse overgå til en seniorforsker eller -rådgiver stilling *indenfor fire år*.

Finanslov uden forskningsmilliard

Forskningsverdenen fik ikke den ønskede ekstra milliard.
Statsministerens 'Globaliseringsråd' blev brugt som syltekrukke

Videnskabsministeren vidste, at han ville få svært ved at 'sælge' forskningens finanslov som en positiv nyhed. Måske derfor indkaldte han dagen før offentliggørelsen af finansloven til pressemøde om "jagten på den danske astronaut". Så sikrede han sig da lidt positiv omtale, inden de dårligere nyheder snuppede forsiderne:

For regeringens finanslov 2006 gav ikke flere penge til forskningen. Enkelte fagområder kan se frem til et indirekte pift, fordi Højteknologifonden fik 200 mio. kr. Men den ene milliard kroner, som forskningsverdenen havde bedt om, blev udsat og falder tidligst i 2007. Så universiteterne må på linie med de sidste mange års finanslove indrette sig på stagnerede budgetter. Og sektorforskningen måtte igen affinde sig med besparelser; nogle må køre driften på nødløsninger (fx Danmarks Fødevareforskning), mens andre (fx Danmarks Jordbrugsforskning) tilmed må leve med ekstra trusler om effektiviseringer, fusioner m.m.

Bet for Sander

Trods regeringens udtalte ambitioner om, at Danmark skal være et "førende videnssamfund", blev spørgsmålet om flere ressourcer udsat. Statsministerens højprofilerede Globaliseringsråd, som vil give sine anbefalinger i foråret 2006, blev den syltekrukke, som regeringen lænede sig op ad.

Finansloven var en bet for videnskabsminister Helge Sander, som ikke kunne skaffe nye penge til sit ressortområde. Det er finansminister Thor Petersen, der sidder på statskassen. Helge Sander kunne ikke komme med gode nyheder til sit ressortområde – og ministeriets pressetjeneste har i månederne op til finanslovens offentliggørelse varmet op med stribevis af *afledningsmanøvrer*: Flere kvinder i forskning, børn og unge skal være vilde med viden m.m. Og dagen før altså den danske astronaut.

Videnskabsminister Sander vil hellere fortælle om astronauter end om, hvornår regeringen har tænkt sig at give flere penge til forskningen ...

Regeringens egne rådgivere sat udenfor døren

Regeringens henviser spørgsmålet om ekstra forskningsbevillinger til Globaliseringsrådet, som – domineret af erhvervsinteresser – får retten til at prioritere størrelsen af forskningssatsningen, og hvad der skal satses på: Universiteter eller erhvervsstøtte. Og betoningen af Globaliseringsrådets rolle betyder i praksis, at regeringen har sat sine egne rådgivere i Koordinationsudvalget for forskning uden for døren.

Rådet består ellers af alle topfolkene i det danske forskningssystem: SDU-rector Jens Oddershede (Rektorkollegiet), Linda Nielsen (formand for Rektorkollegiet), Nina Smith (formand for Det Frie Forskningsråd), Peter Elvekjær (formand for Det Strategiske Forskningsråd), Klaus Bock (Grundforskningsfon-

den), formanden for SEDIRK (Sektorforskningens Direktørkollegium) samt en repræsentant fra Rådet for Teknologi og Innovation.

Men rådet gjorde sig ikke populært i regeringskredse, da de i marts lavede en simpel beregning på, hvad regeringen burde gøre for at leve op til Barcelonamålene. "Langt fra Barcelona", lød skudsmålet. Og så anbefalede rådet, at der skulle ske en løbende bevillingsforøgelse i perioden 2006-10, startende med 1 mia. ekstra i 2006.

Og siden har udvalgets formand Jens Oddershede gentagne gange advaret mod forskningsverdenens *skrækscenarium*: At regeringen ikke ville opruste allerede fra 2006, men opfylde Barcelona-målsætningen ved først at fylde penge på i 2009-2010.

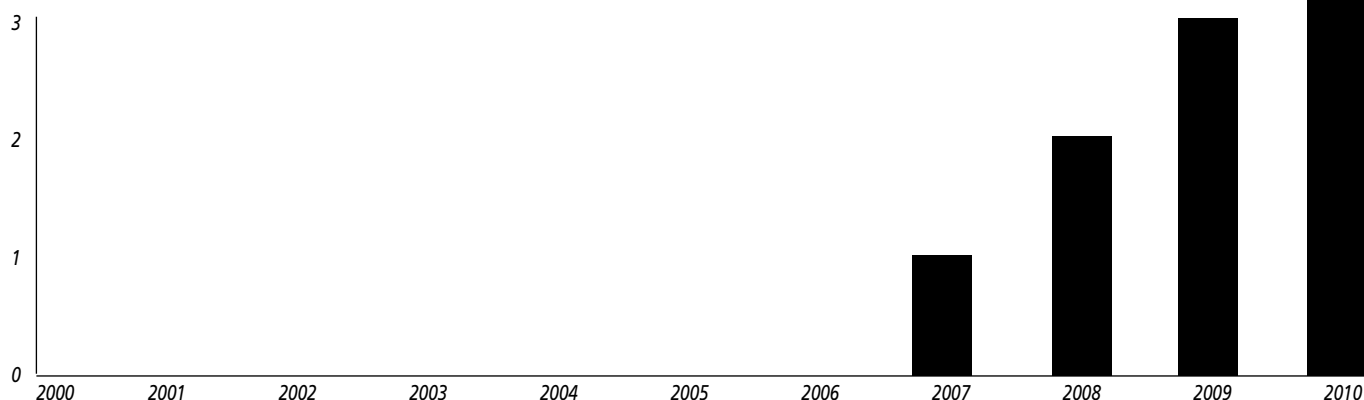
Mangler 100 mio. fra EU

Regeringens udsættelse af ekstra-bevillinger til forskningen uddyber gabet i forhold til Barcelonamålet. De statslige bevillinger er relativt faldet fra 0,75 i 2000 til 0,72 i 2005 (i forhold til BNP).

Samtidig falder EU-støtten, som regeringen medregner i ovennævnte procentsats. Antallet af EU-medlemslande stiger, og derfor falder bevillingerne relativt. Fra det fjerde rammeprogram fik Danmark 570 mio. kr. (3 pct. af EU's forsknings- og udviklingsmidler), fra det femte 630 mio. (2,67). Men fra det sjette falder bevillingen til 520 mio. kroner (1,9 pct.) i 2006.

Der kommer således til at mangle 100 mio. kroner fra EU – og dem skal regeringen så finde på de nationale statsfinanser, for at opfylde Barcelona-målet.

mia. kr.

3 mia. kr.

Uden ekstra penge til forskning kom regeringen tættere på forskningsverdenens skrækscenarium: At Regeringen vil opfylde Barcelonamålet ved at vente med at fylde penge på til 2009-10.

DJF i fusion med KVL

Danmarks JordbrugsForskning er i økonomiske vanskeligheder og i begyndelsen af august bippede en overraskelse ind: Midt et direktørskifte skal DJF måske fusioneres med Landbohøjskolen

Mørke skyer? Storm? Eller lyse tider i vente? - Ikke til at vide!

Da de ansatte på Danmarks JordbrugsForskning, DJF, vendte hjem fra sommerferie, kunne de konstatere at fremtidsbarometeret står på *foranderligt*.

8. august blippede en pressemeddelelse ind fra København – fra Fødevareministeriet og fra Forskningsministeriet – der fortalte, at en fusion med Landbohøjskolen, KVL, muligvis er i vente. Et politisk udpeget **tremandsudvalg** skal på få måneder give sit bud på, hvordan DJF og KVL kan knyttes tættere sammen.

Regeringen har et godt øje til sektorforskningen, og det ville være kærkomment for regeringens budget, hvis sektoren kunne bidrage med effektiviseringer / besparelser. DJF har de seneste år haft en del økonomiske problemer, og næste år kan der komme

til at mangle op til 30 mio. kroner svarende til omkring 10 pct. af budgettet. Og samtidigt står institutionen midt i et direktørskifte. Samlet set skaber det usikkerhed. Og oveni kom så en pressemeddelelse, der taler om fusion.

Fusion?

”Stemningen er spændt og forvirret,” lyder det gennem en vindblæst mobiltelefon fra seniorforsker Finn Plauborg, der er ude i marken: ”Vi er alle lige kommet fra sommerferie, så vi har ikke haft den store mulighed for sammenrend endnu.”

Ses på pressemeddelelsen - som samtidigt informerede medarbejderne - så lyder den neutrale titel: *”Tættere samarbejde omkring fødevareforskning”*. Men går man til det medfølgende kommissorium, så er det ordet *”fusion”*, der springer i øjnene.

Ikke alene skal tremands-udvalget vurdere muligheden for at fusionere KVL og DJF og se på, hvordan det kan styrke ”det relevante forskningspotentialer” inden for disse to institutioner. Udvalget skal også belyse, ”hvordan andre universiteter/forskningsinstitutioner kan indgå i forpligtende samarbejde *eller evt. fusion*. Blandt andre Københavns- og Aarhus universiteter samt DTU og Danmarks Fødevareforskning nævnes specifikt.

Længere nede i kommissoriet tales blandt andet om *fokusering af forskningsmidler* og om *geografisk placering* af aktiviteter.

Alt i alt et særdeles bredt kommissorium, der giver udvalget mulighed for at komme med både vidtgående og vidtløftige forslag til DJF's og KVL's fremtid.

At usikkerheden er størst på DJF – med 1000 medarbejdere, heraf 375 videnskabelige - skyldes flere faktorer. Dels er institutionen kun en fjerdedel så stor som KVL. Dels har regeringen signaleret, at den godt kunne tænke sig et tættere samarbejde mellem sektorforskningen og universiteterne – med henblik på en afvikling af det tostregede offentlige forskningssystem. Og det er ingen hemmelighed, at Venstre i årevis har talt for nedlæggelse af sektorforskningsinstitutioner.

Så til december vil man, hvis man kigger på vejrhansen over Foulum, måske få en idé om, hvilken vej vinden blæser - også når det gælder de øvrige sektorforsknings-institutioner. Men spørger man de centrale personer får man tre typer svar.

Tremandsudvalget: Det handler ikke om penge

Tremands-udvalget får i al fald meget travlt. Men det kan godt nås, forsikrer udvalgets formand **Asbjørn Børsting**, der til daglig er direktør for Dansk Landbrugs Grovvarereselskab, DLG. Men han vil slet ikke sige noget om, hvordan udvalget vil gribe arbejdet an:

”Jeg har besluttet ikke at ville udtale mig om noget – ikke mindst af respekt for den gruppe der nu skal i gang med arbejdet. Jeg vil henvise til kommissoriet, og i øvrigt må du vente til december.”

Han siger dog, at han har et godt forhåndskendskab til begge de to institutioner. Han er uddannet på KVL og har gennem årene haft en række samarbejder med dem begge.

Udvalget består desuden af bestyrelsesformændene for DJF og KVL. Fra DJF er det fhv. minister og nuværende direktør i Invest Miljø, **Jens Kampmann**, der svarer i korte sætninger, at økonomien ikke er et tema.

Erik Bonnerup, bestyrelsesformand for KVL, er mere snakkesalig - dog uden at sige meget mere. Han vil gå til opgaven med et

“Ingen brug for giftermål

Bevidstløs tro på sammenlægninger / fusioner fører alt for ofte til tidsrøvende bureaukrati, siger seniorforsker fra DJF

”Vi vil ikke overgive os, vi vil ikke siges værgo at æde os. Det er vi for gode til. Vi er faktisk kanonstærke på mange felter, og der er brug for os i samfundet,” lyder det roligt og fattet over mobiltelefonen fra en mark et sted i Danmark.

Seniorforsker **Finn Plauborg** fra afdelingen for ”Jordbrugsforskning og miljø” er godt gammeldags skeptisk overfor det, der er på vej, og som måske vil ramme en institution som han synes fungerer godt og som yder et vigtigt stykke arbejde:

”Skal jeg sige det firkantet, så drejer det sig om det, vi putter i munden er af bedste kvalitet, samtidig med at vi værner om miljøet. Og det må interessere alle, at vi bliver ved med at være førende på dette område, både nationalt, i EU og på det globale marked. Og vil vi det, så skal indsatsen holdes på et fornuftigt højt niveau.”

”Da sektorforsknings-evalueringssrapporten kom for et par år siden blev der sat streg under, at der var for mange sektorforskningsinstitutioner – og at der skulle være et øget samarbejde mellem forskellige miljøer. DJF har på mange områder flyttet sig i forhold til disse krav. Vi har etableret et samarbejde med en række institutioner og industrier, herunder flere universiteter.

Tanken er for så vidt også rigtig. Hvis man vil være innovativ, så skal man se ud over egen navle. Nogle af tidens store forsknings-

opgaver i det danske samfund fremstår tværvideenskabelig” siger han.

Hvad vil politikerne?

Sektorforskningen er effektiviseret, sammenlagt og nedsparet. Og efter at politikerne for nylig har omorganiseret forskningsrådene går alle og venter: ”Hvad kommer nu? Hvad vil der nu ske? Vi har fået de 10 innovations-accelererede platforme, der er udpeget af det strategiske forskningsråd, men der er ikke fulgt nogen finansiering med. Så vi må spørge: politikerne: Hvad kan de? Hvad vil de?”, spørger seniorforskeren.

Og en fusion mellem DJF og KVL?

”Tja, når jeg så løfter mig op, og ser på det helt oven fra, så er der måske tale om en bevidstløs tro på sammenlægninger. Fusioner er blevet et *buzz-word*. Du kan ikke tage en avis, uden at der tales fusion. Nu snakkes man om Danish Crown og Swedish Meat. Det er blevet patentløsningen på alt. Enhver kan have sin egen mening, om man tror på det eller ej. Jeg tror, det kan gå lidt for stærkt. Det bliver tit mere bureaukratisk – og det koster i overgangsperioden utroligt meget mere tid. Kan vi samarbejde med institutioner på tværs af Europa, kan vi vel også samarbejde med andre danske institutioner, herunder KVL, uden at gifte os.”

tw

"åbent sind" og støtter varmt udgangspunktet om, at det gælder om at "styrke forskningen" samtidigt med at man får mere ud af ressourcerne. Heller ikke han mener, der er tale om at spare penge:

"Der er ingen, der så meget som har antydet overfor mig, at der var tale om en øvelse i den retning. Jeg synes også, det ville være meget ulogisk. Nu skal vi jo satse forskningen. Der kan være en diskussion af, hvor meget universiteter skal have som basisbevillinger, og hvor meget de skal have som frie midler. Men der er tale om øgede midler. Og om at allokere dem derhen, hvor det er mest nødvendigt. Og jeg er nødt til at sige noget, som jeg ofte har sagt: Det nytter ikke at man siger, man går ind for udvikling, hvis man ikke samtidigt er parate til forandring. Og jeg vil da ikke afvise, at man kan få mere ud af de midler, man har ved et tættere samarbejde."

Intern Task-force: Hvordan gik det andre fusioner?

Samarbejds-/fusionsplanerne har på Danmarks Jordbrugsforskning ført til nedsættelse af en såkaldt Task Force. Der var tale om en prompte reaktion på den overraskende pressemeddelelse, fortæller næstformand i DJF's hovedsamarbejdsudvalg (HSU), **Jens Bonderup Kjeldsen**:

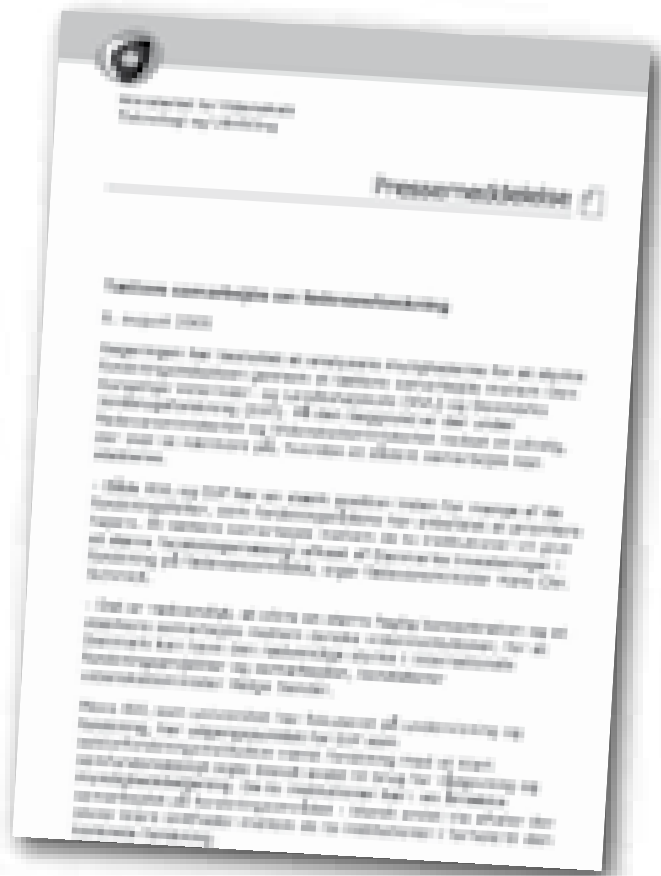
"Vi havde vores halvårige møde mellem HSU og chefgruppen, hvor vi skulle have talt personale- og ledelsespolitik. Men den dagsorden blev selvsagt ændret. Vi har nedsat en særlig gruppe, hvis opgave er at levere alle de informationer om vores institution, som tremandsudvalget har brug for.

Vi vil analysere vores egen virksomhed og vores samarbejdsrelationer. Tremandsgruppen skal vide, at der er et sted, hvor de altid kan få alle relevante oplysninger, så vi kan hjælpe dem med de rigtige konklusioner."

Task Forcen er bredt sammensat og vil i princippet lave en komplet analyse af DJF's eget arbejde og samarbejde med omverdenen – med universiteter, andre sektorforskningsinstitutioner, med virksomheder, med myndigheder, fremgår det af dens arbejdsbeskrivelse. Også økonomiske konsekvensanalyser indgår. Og så vil man se på, hvad konsekvensen har været af tidligere KVL-fusioner: Fødevarerøkonomisk Institut og Institut for Skov og Landskab, der er blevet tidligere er blevet fusioneret ind i KVL.

Det er et stort udredningsarbejde, og Jens Bonderup Kjeldsen tvivler på, at det kan nås inden 1. december. At det er en hastesag fremgår, at medlemmerne af Task Forcen skal smide, hvad de har i hænderne, hvis der er vigtige spørgsmål, som skal besvares.

tw

Hvem spiser hvem

Fusionsbølgen raser: Hvad siger 'konkurrenterne' på SDU, hvis KVL sluger DJF

Øget samarbejde eller fusion? Toget er sat i gang. Det, der nu sker omkring KVL og DJF kan ses som trin 2 i regeringens politik overfor sektorforskningsinstitutionerne. Efter opfordringen til et tættere samarbejde mellem sektorforskning og universiteter er der nu gået nogle år, hvor parterne har gjort, hvad de kunne for at leve op til målsætningen. Der er etableret samarbejder på kryds og tværs.

Det gælder blandt andet Syddansk Universitet, hvor dekan på det naturvidenskabelige fakultet, professor **Henrik Pedersen** fortæller, at SDU har "et hav af projekter" med DJF – blandt andet om anvendelse af robotteknologi i husdyrproduktionen og om dansk plantemedicin. Og der er oprettet et samarbejdsprofessorat finansieret af de to institutioner i fællesskab.

Syddansk Universitet er ikke nævnt i kommissoriet for tre-mandsudvalgets arbejde. Men Henrik Pedersen er overbevist om, at det skyldes en "triviel forglemmelse". Han har allerede gjort opmærksom på fejlen, der kan ses som et udtryk for, at arbejdet er sat i gang i al hast uden at være nærlæst af sagkyndige.

Opsplitning af DJF?

Hvad der sker med DJF's mange samarbejdsrelationer i tilfælde af en fusion. *Kan man for eksempel forestille sig, at DJF splittes op*

i mange dele, hvor den største går til KVL, mens mindre dele fordeles mellem nogle af de øvrige samarbejdsinstitutioner?

"Ingen muligheder kan på forhånd afvises," siger Henrik Pedersen: "Når man tænker på, hvordan man normalt sammensætter medarbejderstaben på et universitet – altså om der er et rimeligt forhold mellem antallet af studerende og antallet af forskere – så vil jeg tro, det bliver vanskeligt for KVL at absorbere så mange forskere, med den undervisningsportefølje, de har. Det vil nogle af de andre institutioner kunne."

Set fra dekankontoret i Odense er en af bekymringerne, hvad der skal ske med DJF's Forskningscenter Årslev på Fyn. Det indgår i et tæt samarbejde med SDU, Odense Universitetshospital, Fyns Amt og Syddansk Forskerpark – omkring udvikling af plantemedicin.

"Jeg er bekymret for, om det samarbejde vil fortsætte, hvis det hele fusioneres ind under KVL. På den anden side ville det være interessant at få forskerne i Årslev knyttet tættere til vores undervisning - for det er noget, vores studerende kan få utroligt meget ud af."

tw

Bundlinje, bundlinje

- men ny direktør vil slås for, at Danmarks Fødevareforskning slipper for flere fyringer

Den nytiltrådte direktør for Danmarks Fødevareforskning, Jan Mousing, har tre stikord for sin ledelse de kommende år: "Bundlinje, bundlinje, bundlinje."

Sådan lød hans første udmelding til medarbejderne, da de vendte hjem fra sommerferie.

Til gengæld lovede han også, at den kriseramte institution formentlig kan slippe for flere afskedigelser.

I løbet af 2005 siger DFVF farvel til omkring 70 medarbejdere. Nedskæringerne skyldes et underskud på 33 mio. for 2004. Det kom som et lyn fra en klar himmel. Ingen havde opdaget, hvad der var på vej – før tallene dukkede op tidligt på foråret i år. Som et led i en genopretningsplan, blev der varslet 117 afskedigelser, indtil regeringen trådte til med 20 millioner kroner med henblik på at begrænse skaderne.

Direktøren: Økonomien i et hug

Ifølge den ny direktør Jan Mousing - der havde første arbejdsdag 8. august - er økonomien nu tæt på at være på plads, omend det stadig er stramt. Både for 2005 og budgettet for 2006 - med forbehold for at Finansloven bringer ubehagelige overraskelser.

"Det har været afgørende for mig, at det skal klares i hug, så vi ikke skal blive ved med at tærse langhalm på det her. Vi kommer til at skære langt ind, men jeg ønsker, at det bliver til gjort til bunds, jeg vil under ingen omstændigheder ind i en ny nedskæringsrunde."

Den 47-årige Jan Mousing kommer fra en stilling som direktør i analysefirmaet FOSS

og har desuden arbejdet i Danske Slagterier. Han er uddannet dyrlæge og har en ph.d. i økonomi og epidemiologi.

Afdelingsøkonomi skal balancere - om nogle år

Medarbejderne er skeptiske. Indtil videre er der skabt balance i budgetterne for syv ud af otte afdelinger. Tilbage står den største af dem, Afdelingen for Veterinær Diagnostik og Forskning, som kun har fået 800.000 kroner af regeringens nødpulje, og hvor medarbejderne derfor frygter flere nedskæringer. Herunder tillidsmand Lars Bogø, der siger, at han har svært ved at tro på, at fyringer kan undgås, med mindre der bliver tilført flere penge. Og med mindre altså at direktionen arbejder ud fra en recept om, at en enkelt afdeling godt kan operere med røde tal på bundlinjen, hvis blot hele DFVF balancerer.

Og sådan er det, bekræfter Jan Mousing - blot skal alle afdelingerne kunne balancere over en årrække: "Vi arbejder med 6-7 forskellige modeller - men ingen af dem betyder flere afskedigelser," siger direktør Jan Mousing.

Overordnet set lægger ledelsen mest vægt på fødevarer sikkerheden:

"Den overordnede strategi er så vidt muligt at sikre de dele, der hænger sammen med befolkningens sikkerhed og sundhed - så må se mere kritisk på de ressourcer, vi bruger i forbindelse med rådgivning og forskning i fødevarerproduktion - det der relaterer sig til primærproduktionen."

jø

Fup får bedre vilkår

Kritik og advarsler fik ikke videnskabsminister Helge Sander (V) til at undlade svækkelse af de videnskabelige fupudvalgs - UVVUs - kompetence, som gør det sværere for UVVU at tage sager op, og dermed gør det lettere for forskere at slippe af sted med snyd og fusk med data:

Bekendtgørelsen (af 28. juni 2005) tillader kun fupudvalget at undersøge offentlige forskere, mens private og virksomheder går fri. Det bliver generelt sværere at klage til UVVU. Kun forskere med en kandidatexamen kan blive undersøgt. Det bliver sværere for UVVU at tage sager op af egen drift.

Ikke mindst i den medicinske verden forventes svækkelsen få alvorlige konsekvenser, fordi der her foregår megen forskning i den private sektor eller i et samarbejde mellem offentlig og privat.

UVVU har ikke været populære i Videnskabsministeriet i forlængelse af Bjørn Lomborg-sagen, hvor udvalget konstaterede, at Lomborgs bog "The Skeptical Environmentalist" var skrevet "i strid med god videnskabelig skik", og hvor Forskningsministeriet senere underkendte fupudvalgets konklusion.

Ph.d.-evaluering med slagside

Videnskabsminister Helge Sander har nedsat et ekspertpanel, som skal evaluere kvalitet og organisering i den danske forskeruddannelse. Sammensætningen af ekspertpanelet kritiseres dog for manglende bredde af Per Clausen (Enhedslisten), der spurgte ministeren, hvorfor der ingen samfundsvidenskabelige eller humanistiske repræsentanter er i udvalget.

Ministerens svarede, at udvalget skal se på forskeruddannelsens struktur og organisering generelt, og at det står ekspertpanelet frit for at undersøge og konsultere forskellige miljøer. Og ministeren tilføjer så, at han da overvejer, om der senere skal gennemføres en specifik evaluering af danske ph.d.-afhandlingers internationale kvalitet. (Folketings svar S2540-2542)

Fritz Schur ude af habilitetsklemme

Efter at den pressesky erhvervsmand Fritz Schur kom i mediernes søgelys - med mistanker om habilitetsproblemer - valgte han at gå af som formand for Rådet for Teknologi og Innovation. Rådet fik i sommermånederne ny formand, IBM-direktør Lars Mikkilgaard-Jensen.

Fritz Schur kom i mediernes fokus, da det kom frem, at innovationsrådet var oprettet på en særlov, som betød, at der ikke var lovkrav om, at netop dette råd ikke skulle "kvalitetssikres" på linie med andre offentlige forskningspuljer (FORSKERforum 184).

Dette var påfaldende, idet Schur har tætte personlige bånd til Statsministeren og videnskabsminister Sander. Mens disse politikere skaffede Schur det lønnede formandshverv i rådet, så har Schur som formand for Venstres Erhvervsklub skaffet et ukendt antal millioner kroner til Venstres valgkamp. Det forlød tilmed, at Sander bor i en af Schurs lejligheder på Kongens Nytorv, når Sander ikke er hjemme i Herning.

Men alle disse mistanker om inhabilitet er både Schur og Sander nu ude af ...

Forskningsrådenes kriterier?

Ansøgningsfrist 1. september: Mange har brugt sommertiden på at skrue en ansøgning sammen – og spørger nu, om rådene har skjulte sorterings-kriterier

Så er det tid til den "store efterårsuddeling", som de kalder det i Forskningsstyrelsen - når de frie forskningsråd behandler ansøgninger.

Men den store uddeling er for lille. Både pengene og forskernes chance for at få støtte til deres højt kvalificerede projekter er små - i forhold til talentmassen og de hundreder af timer, der bliver lagt i at skrive ansøgninger. Og så er det at paranoiaen pibler frem, og konspirationsteoriene dukker op - om hemmelige dagsordener og skjulte kriterier.

For hvad er det egentlig, man som forsker bliver bedømt på? Forskningsrådene lægger ikke skjul på, at der er mange flere støtteværdige ansøgninger, end de, der får penge. Og når alle disse garanteret gode og gennemarbejdede ansøgninger så ligger dér ved siden af hinanden, eller går fra den ene svedige hånd til den anden mellem medlemmerne i forskningsrådet, hvad er det så der sker bag de lukkede døre?

Rygte: Uformel frasortering

I år cirkulerer mindst to rygter om skjulte kriterier (og formentlig mange flere). Det ene rygte fortæller, at Forskningsrådet for Natur og Univers har et uofficielt bedømmelseskriterium, der siger, at ansøgere sorteres fra, hvis de ikke har publiceret mindst to gange i det forløbne år.

Historien opstod i forbindelse med et afslag. Forskeren ringede ind for at få en forklaring, og af samtalen skulle det være fremgået, at de manglende to publikationer skulle være grunden.

At der skulle være tale om et generelt kriterium afvises dog på det bestemteste af både næstformanden Jes Madsen og et medlem af udvalget, Valery Forbes.

Naturligvis indgår publicerede artikler og kvaliteten af dem - altså hvor de er publiceret - i den samlede vurdering af en ansøgning, siger Valery Forbes: "Men der findes altså ikke nogen hemmelige tal."

Bedømmelse i en black box

Frokostbords-rygte nummer to drejer sig om Forskningsrådet for Samfund og Erhverv, hvor det hedder sig, at der vil blive set ekstra positivt på ansøgninger som indeholder et løfte om ekstern medfinansiering.

Chefkonsulent Grethe M. Kladakis i FSE's sekretariat afviser på det bestemteste: "Vi er naturligvis altid glade for ekstern medfinansiering, men det er aldrig afgørende. Rådets medlemmer er selv fra områ-

det, og ved hvor svært det er at skaffe ekstern finansiering, så de forventer det ikke og bruger det ikke som kriterium. De ser på kvaliteten."

Men som hun tilføjer, det er svært at gennemskue bedømmelsen: "Det er lidt som en 'black box', der er så mange forskellige principper, der skal tages hensyn til."

FNU's næstformanden, lektor Jes Madsen fra Institut for Fysik og Astronomi i Århus er enig. Det er meget svært at beskrive bedømmelsesprocessen og kriterierne præcist: "Man kan ikke skrive 10 punkter ned på et A4 ark og sige, at det det, der tæller. Men interessante er, at vi faktisk er forbløffende enige, når vi når til den endelige bedømmelse. Vi har næsten aldrig større diskussioner."

Administrativ frasortering

En del ansøgninger sorteres fra rent administrativt, fordi de ikke indeholder de papirer, som der er blevet bedt om i opslaget. Derefter kommer en runde, hvor ansøgningerne bliver bedømt i forhold til opslaget:

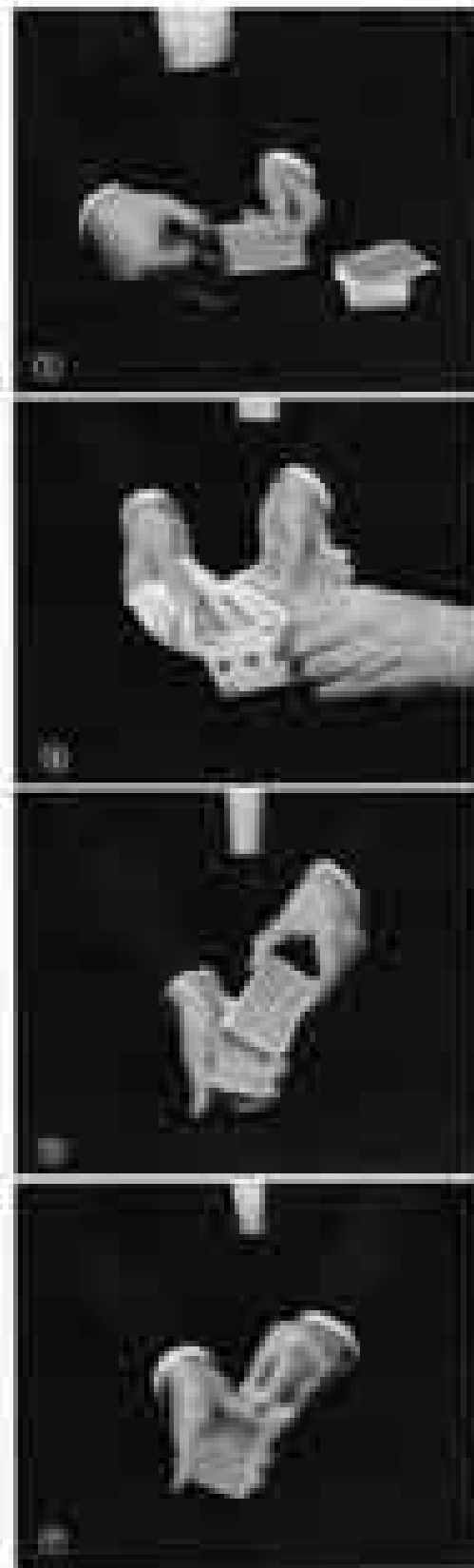
"Vi prøver først at foretage en prioritering i forhold til de kriterier, der fremgår af opslaget," siger professor Valery Forbes, institut for biologi og kemi, RUC. Samtlige rådets medlemmer er igennem alle 600-700 ansøgninger: "De kommer i kasser og det fylder godt op på kontoret," siger Valery Forbes, der er stolt af sit arbejde, om end det er hårdt:

"Vi har alt for mange gode ansøgninger, alt for få penge og vi skal altid prioritere. Men der er altid ansøgninger, der er lidt bedre end de andre, og vi er næsten altid enige."

Afslagene er dog mangelfulde, siger hun: "Vi har simpelt hen ikke ressourcer til at skrive en udførlig begrundelse til hver enkel, men ansøgerne er velkomne til at ringe ind, og få en uddybende forklaring fra et af medlemmerne. Det er vigtigt ikke at tage et afslag personligt, de skal hellere få en forklaring."

"Jeg bliver sommetider spurgt, især af yngre forskere, om hvad de skal gøre for at gøre sig fortjent til støtte. Det vil jeg ikke svare på, for så får jeg problemer, når jeg siden hen sidder med en ansøgning fra den pågældende. Vi er utroligt strikse med habilitetsreglerne, men jeg plejer at sige: Få en ældre forsker til at læse din ansøgning igen, det er altid en god hjælp."

tw

DTU: Pallesen en 100 procent succes

Som den eneste topleder i staten vil Pallesen ikke offentliggøre sin resultatkontrakt. Noget er tilsyneladende så hemmeligt, at han trodser såvel Ombudsmanden som Finansministeriet?

Rektor Pallesen var en 100 procents succes i 2003 og 2004, målt på at han fik udbetalt fuld resultatlønsbonus i årene, hhv. 168.000 kr. og 170.000 kroner.

Det var bestyrelsesformand Mogens Bundgaard-Nielsen, som egenhændigt foretog succesbedømmelsen og udbetalingen – og ikke engang DTUs bestyrelse kender formentlig begrundelsen.

Og DTUs ansatte eller offentligheden kan slet ikke få at vide, hvad der står i DTU-rektor Lars Pallesens resultatkontrakter for 2003-2004. De er hemmelige, for FORSKERforum er nægtet aktindsigt.

Pallesen bliver hermed formentlig den eneste af statens 60-80 topchefer, som ikke vil udlevere sin personlige resultatkontrakt. Det står i skarp kontrast til, at Ombudsmandens og Finansministeriets anbefaling af, at offentlige ledere fremlægge deres personlige resultatkontrakter. Det førte til, at Personalestyrelsen fremlagde resultatkontrakter for 27 statslige topchefer. Nogenlunde samtidig fik FORSKERforum uden begrænsninger udleveret alle direktørkontrakter fra sektorforskningens direktører.

Men der er åbenbart detaljer i Pallesens kontrakt, som ikke tåler offentlighedens lys – i forlængelse af sagen om Pallesens ulovlige bilordning. DTU er imidlertid ikke forpligtet til at begrunde, hvorfor kontrakterne er hemmelige. Begrundelsen for hemmelighedskræmmeriet kunne være personfølsomme, konkurrencemæssige eller andre oplysninger. Men årsagen til tilbageholdelsen kunne også være, at der simpelthen ikke foreligger en skriftlig resultatkontrakt med nærmere angivne mål.

Pressejuristen: Udbetaling uden begrundelse

DTUs begrundelse for hemmeligholdelsen lød først, at kontrakterne var udarbejdet "i forventning om, at de ikke er omfattet af offentlighedsloven". Og i næste omgang anførte DTUs ledelse, at man ikke er forpligtet til at udlevere oplysningerne (i henhold til of-

fentlighedsloven), og at man ikke vil give frivillig adgang ("meroffentlighed"), fortrolighed har forrang frem for offentlig indsigt.

Videnskabsministeriet gav DTU medhold, da FORSKERforum klagede over afslaget.

Pressejuristen, **professor Oluf Jørgensen** siger, at offentligheden ikke har lovkrav på at få aktindsigt i resultatkontrakter. Offentligheden har krav på at få at vide, hvad der er udbetalt i resultatløns, men ikke præmisserne herfor:

"Det er da en meget kritisabel retstilstand at der kan udbetales offentlige midler uden at præmisserne for udbetaling er offentligt kendte. Og det er fra medarbejdernes synspunkt utilfredsstillende, at de ikke kan få at vide, hvilke mål og kriterier, som deres leder – og institution - måles på".

Han finder det også kritisabelt, at universitetsloven lukker for klageadgang. Det er således ikke muligt for FORSKERforum at bede Videnskabsministeriet tjekke, om DTUs afvisning af aktindsigt er reelt begrundet – eller blot er hemmeligholdelse af eventuelt ulovlige eller kontroversielle detaljer.

Pressejuristen håber, at en kommende revision af offentlighedsloven vil lukke hullerne i aktindsigt-reglerne.

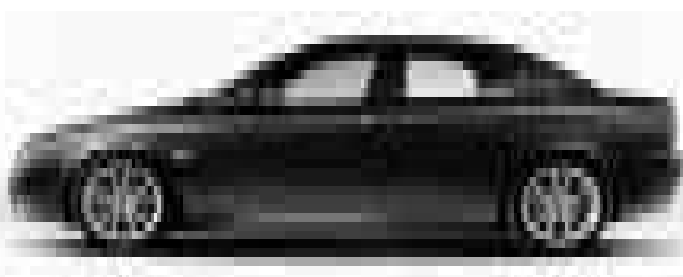
Pallesens resultatkontrakt for 2005 er offentlig

Mens resultatkontrakterne fra 2003-2004 åbenbart var personligt prægede, så er 2005-kontrakten blevet mere lakonisk – og den har DTU-ledelsen valgt at offentliggøre efter FORSKERforums omtale.

Resultatmålene for 2005 refererer direkte til den udviklingskontrakt, som er indgået med Videnskabsministeriet: 30 pct. af vurderingen handler om opfyldelse af "årets budgetterede driftsresultat", 20 pct. på hhv. opfyldelse af uddannelsesmål og forskningsmål, 10 pct. efter vurdering af personaleledelse m.m.

(se www.dtu.dk/upload/om%20dtu/rektor%20resultatlønskontrakt%202005.pdf)

ja

DTU-besty

FORSKER
besty

Kl. 15.00 tirsdag den 7. juli 2005

Det var egentlig et historisk øjeblik, det første offentlige bestyrelsesmøde på DTU. Men tilskuerinteressen var meget begrænset. Der var faktisk kun en tilhører til stede, nemlig FORSKERforums udsendte reporter. Bestyrelsesmedlemmerne kikkede venligt og nysgerrigt på den uvedkomne, og alle gav hånd, undtagen bestyrelsesformand Bundgaard-Nielsen og rektor Pallesen, som tilsyneladende ikke bryder sig om reporterens skrivelser.

Minutterne inden mødestart gik med at bestyrelsesmedlemmerne venligt, men kejtet *minglede* med hinanden.

15.10 pkt. 1. Formand Bundgaard-Nielsen startede mødet med at konstatere, at mødereferatet fra sidste møde var godkendt.

Pkt. 2 var meddelelser, såvel åbne som lukkede. På knap ti minutter meddelte Bundgaard, at Videnskabsministeren havde godkendt DTUs vedtægt, dog ikke bestyrelsens ønske om, at der skulle institutledere ind i Akademisk Råd. Og så kurrede bestyrelsesmedlemmerne indforstået over en vellykket årsfest med rekorddeltagelse på over 2000 spisende gæster, inkl. prins Henrik. Balletten var tilmed lidt for flot, refererede Pallesen sin frue for at have sagt. Men der var generel tilslutning til, at hvis nogle vil have afkræftet, at ingeniører er nørder, der ikke kan more sig, så burde de få deres fordomme luftet ved årsfesten på DTU.

Derefter gik der knap 10 minutter med fremvisning af et indslag fra TVs Nyhedsmagasinet om forskningens dag, hvor nogle DTU-studerendes økobil havde en fremtrædende plads. Filmen var god reklame for DTU og forsamlingen kurrede igen.

15.30 pkt 3. Mødet lukkes, så rektor og bestyrelsesformand kan fremsætte de lukkede meddelelser og man kan diskutere mødets pkt. 3: Rektoratsrapporten. Den udsendte sættes uden for døren.

(LUKKET PUNKT)

Bestyrelsesformanden: Ja, ja jeg hørte det godt ...

16.15. Mødet åbnes igen under punktet meddelelser, hvor Rektor løseligt gennemgår Videnskabsministerens universitetsredegørelse for Folketinget og udtrykker tilfredshed med ministerens omtale af DTU. Jens Rostrop Nielsen bemærker, at han mener, at 12 universiteter er for mange, og at der også bør være større arbejdsdeling hvad angår forskningsområder.

Så er der en række lakoniske meddelelser bl.a. om indvielse af et lavenergihus i Sisimiut.

Bestyrelsen drøftede kantineindretning

FORSKERforums reporter var eneste tilhører, da DTUs bestyrelse holdt sit første åbne bestyrelsesmøde. Det mest interessante handlede om indretning af kantinen.

Og under halvdelen af mødet blev reporteren sat udenfor døren ...

Mødelokale 2 på DTU, hvor det seneste bestyrelsesmøde blev afholdt. Døren, som reporteren blev sat udenfor, ses til højre ...

16.30 punkt 4. Punktet Økonomi, hvor rektor og universitetsdirektør Honoré oplyste, at "økonomien er fornuftig" og henviste til de skriftlige baggrundspapirer.

16.34 punkt 5. Gennemgang af sidste forslag til forretningsorden for bestyrelsen og for direktionen. Her får man hurtigt afhandlet direktionens del. Hvad angår bestyrelsens egen forretningsorden ønsker det medarbejdervalgte bestyrelsesmedlem, Dan Rosbjerg, bl.a. at offentliggørelse af bestyrelsens dagsorden skal ske tidligere end dagen før bestyrelsesmødet, så de ansatte kan se, hvad der skal foregå. Indsigelsen passer tydeligvis ikke bestyrelsesformand Bundgaard:

"Ja, ja. Jeg hørte det godt. Vi kender godt dit synspunkt", bider han opponenteren af og går videre i godkendelsen. (I det senere bestyrelsesreferat fremgår: *"Et forslag fra et bestyrelsesmedlem om at ændre forretningsordenen med henblik på en tidligere offentlig-*

gørelse af bestyrelsesmaterialet på universitetets hjemmeside, blev afvist af den øvrige bestyrelse").

Mødets højdepunkt: Indretning af kantine

16.42 punkt 6 "anlægsarbejder" kommer renovering af studenterkantinen til debat, og her vågner en af de studentervalgte op. Han har været med i et kantineudvalg, og med tydelig ydmyghed over for Rektor og bestyrelsesformand redegør han kort for hensigterne med den skitserede renovering, at køtiden skal være kortere og at bl.a. lysforhold skal forbedres for at gøre omgivelserne mere venlige. Og da flere i forsamlingen går ind i en debat af kølængde – herunder reducere af spildtid ved flere udsalgssteder - når bestyrelsesmødet her sit absolutte klimax, målt på engagement og debatvilje. (Af bestyrelsesreferatet fremgår senere, at bestyrelsen "efter

en grundig drøftelse" tilsluttede sig renovering inden for det afsatte budget, men særligt burde have "opmærksomhed på en nem og hurtig adgang til maden, herunder minimering af køtid, samt på lysforholdene evt. ud fra en tredimensionel simulering").

16.57. Reporteren sendes igen uden for døren under et særdeles pirrende dagsordenspunkt, som vi slet ikke måtte kende navnet på "Pkt. 7 (Lukket punkt)".

(LUKKET PUNKT)

Og da de næste punkter også var lukkede punkter, herunder "Pkt. 9. Status for opførelse af andelskollegium" valgte reporteren at luske af uden at overvære de sidste dagsordenspunkter, herunder pkt. "11. Eventuelt" – i forventning om, at der ikke her var noget vigtigt at skrive hjem om.

ja

Næste punkt: Lukket for offentlig

Nogle bestyrelsesformænd ville helst have lov at holde offentligheden ude fra deres bestyrelsesmøder, men det
Så nu lukker formænd bare for offentlig indsigt i alt væsentligt – og tilhørere kan lytte me

Bestyrelsesmøderne på Aarhus Universitet, på Syddansk Universitet, på CBS (Handelshøjskolen i København) og på DTU har stort set lige så mange lukkede punkter som åbne (se test side 12). Tilhørere kan således forvente at blive sat udenfor døren halvdelen af tiden – og nøjes med at være 'med på en lytter' ved mere eller mindre ligegyldige meddelelsepunkter. Her kan man være sikker på, at det interessante foregår bag lukkede døre – og at man ikke kan komme i nærheden af forarbejderne i "beslutningsgrundlaget".

Bestyrelserne har tilsyneladende etableret en *skinoffentlighed* for at omgå lovens intentioner og Videnskabsministerens pålæg om åbenhed. Og det er påfaldende, at de lukkede døre netop er hos de samme bestyrelsesformænd, som i foråret 2004 brokkede sig over Folketingets krav om åbenhed: **Jens Bigum** på AU, **Johannes Due** på SDU, **Anders Knutsen** på CBS og **Mogens Bundgaard-Nielsen** på DTU. De er alle vant til at tage beslutninger bag lukkede døre i erhvervslivet.

Men den store grad af lukning er en *omgåelse* af Videnskabsministerens løfte om – efter Socialdemokraternes pres – at der skal herske "maksimal åbenhed om bestyrelsens arbejde", dog med undtagelse af personalessager, lønforhandlinger eller strategiske samarbejder med eksterne parter (lovbehandlings smp. 5). Senere krævede en højprofileret minister, at det skulle være "et ufravigeligt princip, at der skal herske åbenhed om bestyrelsens arbejde".

Test på åbenhed

FORSKERforums test ser på afviklingen af det seneste bestyrelsesmøde og på, hvilke procedurer, der er foreskrevet i bestyrelsens forretningsorden. Testen ser på, hvordan beslutningsproceduren afvikles i praksis: *Hvor oplysende og dybtgående er det offentligt tilgængelige beslutningsgrundlag? Hvor stor en del af møderne er lukkede? Hvor oplysende er referater?*

Lukketheden udarter i det absurde, når DTUs bestyrelser på det seneste møde havde et punkt, der var så hemmeligt, at offentligheden slet ikke måtte vide, hvad det handlede om: "7. (Lukket punkt)".

Og det er lyder umiddelbart komisk, når formand Anders Knutsen på CBS (Handelshøjskolen i København) har et fast lukket punkt, der hedder "Kommunikation af bestyrelsens beslutninger", for kommunikation forbindes almindeligvis med åbenhed.

Nogle bestyrelser har lukket halvdelen af mødet

FORSKERforums test fortæller om stor forskel i forvaltningen af åbenhed/lukkethed. Her veksler lukketheden fra, at halvdelen af dagsordenspunkterne lukkes og til at ingen

lukkes. Hemmelighedskræmmeriet drejer sig tydeligvis ikke bare om personsager eller strategiske kontraktforhandlinger samt sager omfattet af forvaltningslovens bestemmelser om tavshedspligt. På nogle universiteter (fx SDU og DTU) er punktet "meddelelser" simpelthen delt op i et åbent punkt med ligegyldige orienteringspunkter og et lukket med egentlige sager.

KU med stor åbenhed – og DPUs referat med høj informationsværdi

Der er imidlertid også en del eksempler på udstrakt åbenhed. Det gælder først og fremmest Københavns Universitet, men også KVL, RUC, Aalborg og IT-universitetet. KU havde kun lukket et enkelt ud af 10 dagsordenspunkter, mens de andre slet ikke lukkede dørene overhovedet. Det kunne være en tilfældighed – og KVLs tilfælde modsiges det også af et broget beslutningsgrundlag – men åbenheden stemmer i de fleste tilfælde overens med institutionernes åbne forretningsordener.

Som udtryk for stor åbenhed og god information kan især fremhæves DPU-bestyrelsens – og delvis KVLs og Farmaceutiuniversitetets – referater, som refererer bestyrelsesmedlemmerne ved navn for, hvad de har sagt. Og DPUs bestyrelsesreferat er tilmed særdeles udførligt.

Åbne møder om økonomi og strategi?

Aarhus, SDU CBS og DTU gør sig bemærket ved enten helt eller delvis at lukke de dele af møderne, som har med økonomi og strategi at gøre. For udenforstående er det vanskeligt at bedømme nødvendigheden af de lukkede døre.

Men ellers ser det ud til, at de andre universiteters bestyrelser har gennemført drøftelser af økonomi og strategier for åbne døre. Dette kan skyldes tilfældigheder, fordi de ikke har haft tunge ting på dagsordenen, men det tilsvares af en tilsyneladende stor åbenhed i beslutningsgrundlaget.

Åbent fremlagt beslutningsgrundlag?

Når en demokratisk indsigt skal vurderes, er

det ikke nok at se på, hvordan møderne foregår. Det er endnu vigtigere at vide hvilke dagsordener, der har fået lov til at komme på – og hvilke ikke. Derfor er det vigtigt at vide + / - hvor åbent beslutningsgrundlaget er.

Hvem har fået lov til at "melde interesser ind" og er disse synspunkter refereret i beslutningsgrundlaget? Kvaliteten er relativt uigennemskuelig, for ingen oplæg tør referere ministeriets markeringer. Og medarbejdernes synspunkter refereres ikke udtrykkeligt. Selv om det fremgår af lovarbejderne, at Akademisk Råd skal have mulighed for at udtale sig, fx om ressourcefordeling, inden bestyrelsen tager en beslutning, så fremgår det sjældent udtrykkeligt, hvad dette organ har udtalt (Hovedsamarbejdsudvalget refereres heller ikke). Beslutningsgrundlaget – der er forfattet af bestyrelsesformanden / rektor / direktøren - er oftest fremsat som en "konsensusudholdning".

Men ellers er hovedindtrykket igen broget. Det er de mest hemmelighedskræmmende institutioner – Aarhus, SDU og DTU – med de mest uklare beslutningsgrundlag. Dog hører KUs beslutningsgrundlag heller ikke til de mest informative.

Hvornår offentliggøres dagsordenen

Reel åbenhed kræver ikke bare, at dagsordener og beslutningsgrundlag kan ses før mødernes afholdelse, men også, at offentliggørelse sker i passende tid inden møderne. DTU-bestyrelsens forretningsorden har karakter af chikane, idet det her fremgår, at dagsordenen skal offentliggøres senest dagen før afholdelse af mødet. Der er ingen saglige begrundelser for denne procedure, for andetsteds fremgår, at formanden skal indkalde til møde med mindst 7 dages varsel med angivelse af dagsorden (og bilag skal så vidt muligt fremsendes samtidig).

Nogle forretningsordener giver bedre frister på 7-10 dage, fx KU, Aarhus, CBS og KVL.

Men resten har – bevidst eller som en forglemmelse - ikke angivet særlige tidsfrister for offentliggørelse, hvilket i bedste fald betyder, at offentligheden skal have dagsorden

gheden

det sagde Videnskabsministeren nej til.
e med på det løse

samtidig med bestyrelsen, at bestyrelsesformanden vilkårligt bestemmer hvornår eller at den offentliggøres dagen før som på DTU.

Navnereferat?

DPU's referat udmærker sig ved at være det absolut mest informative og udførlige, fx med angivelse af, hvad de enkelte medlemmer har markeret på mødet. Det betyder, at læseren kan sætte navn på i meningsudvekslinger eller ved beslutningstagningen. Det samme gælder delvis også for KVLs og Farmaceut-universitetets.

Men ellers er det reglen, at referater er udformet som "konsensus-referater", hvor det fremgår, at bestyrelsen optræder som én person. "Bestyrelsen drøftede". "Bestyrelsen påpegede" eller "Bestyrelsen gjorde det klart" (KU). "Bestyrelsen kritiserede dette" (AU). "Bestyrelsen fandt" eller "Bestyrelsen udtrykte bekymring" eller "Bestyrelsen besluttede" eller "Bestyrelsen tilsluttede sig" eller "Bestyrelsen tiltrådte indstillingen" eller "Bestyrelsen mente ikke", "Bestyrelsen godkendte" (CBS). "Bestyrelsen godkendte" (SDU).

Referatets karakter

Alle universitetets forretningsordener taler om, at der efter møderne skal udfærdiges et "beslutningsreferat". RUCs og KVLs forretningsorden fastslår, at referatet som minimum bl.a. skal indeholde, hvad der blev besluttet under de enkelte punkter, herunder de hovedbegrundelser, der lå til grund for beslutningen.

DTUs fastslår, at der både skal være et offentligt og et hemmeligt referat.

j

"Sagens beskaffenhed" hedder det alle steder om det, der kan begrunde lukkede døre. Men en så åben bestemmelse er en *ladeport* for lukning af offentlig indsigt i bestyrelsernes mødemateriale og møder. I praksis kan bestyrelsesformanden bruge den til omfattende lukninger uden at offentligheden har en chance for at vide, om det er rimeligt.

FORSKERforums test viser er en påfaldende overensstemmelse, når det gælder forretningsordeneres formuleringer omkring lukning, fordi ministeriet har anbefalet en bestemt formulering. Det hedder standardmæssigt, at mødepunkter kan lukkes af hensyn til "sagens beskaffenhed".

"Ministeriet har lavet en anbefaling af en formulering. En yderligere definition af, hvad der kan lukkes vil være vanskelig at lave, for lukning skal være baseret på en konkret begrundelse i hver enkelt sag", forklarer **vicedirektør Rene Bugge Bertramsen** fra Videnskabsministeriet.

Ministeriel anbefaling

Den store overensstemmelse skyldes en ministeriel anbefaling af en formulering: "*Bestyrelsesmøder er offentlige*".

Sager kan dog behandles for lukkede døre, hvis det på grund af sagens beskaffenhed eller omstændighederne i øvrigt findes nødvendigt.

"Alle personsager, sager, hvori indgår oplysninger om kontraktforhandlinger med private eller tilsvarende forhandlinger med offentlige samarbejdspartnere, og sager, der er omfattet af forvaltningslovens bestemmelser om tavshedspligt, skal behandles for lukkede døre" (29.april 2004).

Denne klagende indkredsning af, hvad der kan defineres som hemmeligt, har de fleste kopieret ordret.

Ministeriet vil se på DPUs og CBSs forretningsordener

Ministerien har godkendt standardformuleringer om åbenhed i de enkelte universitetets *vedtægter*. Men det er op til universitetsbestyrelsernes selv at forvalte denne, jf. en *forretningsorden*, som ministeriet ikke skal godkende.

Men nogle universiteter har – bag lukkede døre - tiltaget sig ekstra mere spillerum til at

"Sagens beskaffenhed"?

Bestyrelsesformænd kan lukke efter behag, for det er ikke nærmere defineret, hvad der skal begrunde lukning

lukke. Her kan forretningsordenen simpelthen være i strid med loven og med universitetets vedtægter: DPU har fx kopieret formuleringen om "sagens beskaffenhed", men har til ministeriets sidste formulering om kontraktforhandlinger m.m. lige indføjet, at også "universitetsstrategiske planer" skal behandles for lukkede døre (forretningsordenen pkt. 3)

"Umiddelbart ser det ud til at være en indskrænkning i forhold til loven og vedtægterne, for at lukke dørene skal være begrundet i en konkret beslutning i hver enkelt sag og ikke generelt", siger Rene Bugge Bertramsen fra Videnskabsministeriet.

Anders Knutsen på CBS – som er formand for de 11 bestyrelseres formandskollegium - har valgt helt at ignorere ministeriets formulering. Her er bestyrelsesformandens magt grænseløs, for her er reglen om lukning blot, at bestyrelsen kan behandle sager for lukkede døre, jf. vedtægten. Og at det er formanden, der "forud for mødet træffer afgørelse om, hvilke sager der behandles for lukkede døre" (forretningsordenen).

"Det er også en formulering, som vi må se nærmere på, så der ikke sker indskrænkninger i forhold til loven og vedtægterne", siger vicedirektøren.

IT-universitetet definerer

Nogle bestyrelsesformænd ser ud til at bruge de åbne rammer til at lukke dørene for alt, der ikke er åbenlyst ligegyldigt. Men i ministeriet siger vicedirektøren, at det er vanskeligt at lave nærmere definitioner på, hvad der kan lukkes.

Men der er et positivt eksempel. IT-universitetet har nøjes med at bruge den første formulering om lukning efter "sagens beskaffenhed". Men som det eneste universitet har man prøvet at definere mere præcist, hvad der kan defineres som hemmeligt. Det gøres under en redegørelse for, hvad der er fortrolig information og offentlig tilgængelig information: "*Som eksempel på fortrolig information kan nævnes personsager (for eksempel ansættelse af rektor), økonomisk følsomme spørgsmål eller overvejelser om strategiske alliancer*".

j

At gøre bestyrelsesmedlemmer tavse

Det er lyder umiddelbart komisk, at der er lukkede døre, når formand Anders Knutsen på CBS (Handelshøjskolen i København) har et fast punkt, der hedder "*Kommunikation af bestyrelsens beslutninger*". Det er altså hemmeligt, hvilke principper eller strategier, der ligger til grund for bestyrelsens orientering af offentligheden. Men punktet er faktisk et fast punkt, jf. forretningsordenen, så bestyrelsesformanden kan styre, hvad der må meddeles ud, og af hvem. Hermed kan han indirekte pålægge bestyrelsesmedlemmer tavshedspligt.

Tidligere er DTUs bestyrelsesformand

blevet korrekset af Videnskabsministeriet, da han pålagde alle bestyrelsesmedlemmer ikke at udtale sig om bestyrelsens arbejde. Det var ikke lovligt, idet bl.a. de medarbejdervalgte repræsentanter havde fuld ytringsfrihed til at udtale sig om, hvad der var deres egne holdninger i bestyrelsen. Men de måtte ikke udtale sig i fortrolige sager.

Bestyrelsesformanden træffer afgørelse

Mens lovligheden i CBS-formand Knutsens styring ligger i en lovmæssig gråzone, så findes der mindre kontante varianter på andre

universiteter. På CBS hedder det simpelthen, at bestyrelsesformanden træffer afgørelse om, hvad der skal være offentligt tilgængeligt, dvs. at han hermed indirekte kan pålægge bestyrelsesmedlemmerne tavshed.

Der er bestyrelser, som ikke fastslår begrænsninger for medlemmernes ytringsfrihed, hvilket betyder, at medlemmerne har ret til at ytre sig om deres synspunkter i sager, der ikke er omfattet af hemmeligstempling. Og IT-universitetets forretningsorden fastslår direkte, at de enkelte bestyrelsesmedlemmer har ytringsfrihed om alle ikke-fortrolige sager.

Forklaring på testens mål

FORSKERforums videnskabelige test ser på

- kvaliteten af beslutningsgrundlaget bag det seneste bestyrelsesmøde,
- åbenheden i selve bestyrelsesmødet
- referatets oplysningsniveau samt
- udvalgte procedurer fastlagt i bestyrelsens forretningsorden.

Beslutningsgrundlagets åbenhed er et skøn over, hvor oplysningsgrundlaget er på de to områder *økonomi* og *strategi*: Giver det en grundig redegørelse over dagsordenspunktet? Et plus betyder ja, et minus betyder at det er en overfladisk gennemgang eller at beslutningsgrundlaget slet ikke er offentligt tilgængeligt.

Mødets åbenhed er en vurdering af, om mødets dagsordenspunkter vedr. *økonomi* og *strategi* foregår åbent. Et plus betyder ja, et minus betyder at mødet foregår overfladisk eller at mødet simpelthen er lukket under dette punkt.

Navnereferat fortæller, om der mødets efterfølgende referat refererer ved angivelse af navne eller om referatet er upersonligt.

Referatkarakter fortæller, om det er et kort beslutningsreferat, et beslutningsreferat eller et udførligt.

Begrundelse for lukning? Her ses på forretningsordenens bestemmelser for, hvad der kan begrunde en lukning, og om der eventuelt er yderligere præciseringer heraf.

Dagsorden offentlig? Her ses på forretningsordenens bestemmelse af, hvornår dagsorden og tilhørende beslutningsdokumenter skal offentliggøres for offentligheden for et bestyrelsesmøde.

Mødeandel lukket? Her ses på, hvor mange af mødepunkterne på det seneste møde, der var lukkede for offentligheden, 5/10 betyder således fem lukkede punkter ud af i alt ti

dagsordenspunkter. (Som dagsordenspunkter er her ikke medtalt "Godkendelse af referat" og "Eventuelt").

Resultaterne har prægnans, idet de mest lukkede bestyrelser har lukkethed med konsekvens! Det er dog i sagens natur umuligt at kontrollere rimeligheden i lukningen af de enkelte mødepunkter.

(Testens resultat skal må derfor tages med det forbehold, at det undersøgte møde var atypisk, idet der her var ekstra mange lukkede hhv. åbne punkter. Mange lukkede punkter kunne således skyldes, at der faktisk var mange strategiske alliancer eller person-sager til debat. Omvendt kunne mange åbne punkter også skyldes, at der forud for mødet var taget vigtige beslutninger i korridoren, og at bestyrelsen derfor kun drøftede mindre væsentlige elementer i fuld åbenhed).

	Beslutningsgrundlagets åbenhed		Mødets åbenhed		Referat		Forretningsorden		Mødeandel lukket
	Økonomi	Strategi	Økonomi	Strategi	Navnereferat?	Referatkarakter	Begrundelse for lukning?	Dagsorden offentlig?	
KU	+ ÷	+	+	+	nej	Beslutnings-	'sagens beskaffenhed	8 dage før	1 / 10
AARHUS	+ ÷	+	÷	÷	nej	Kort beslutnings-	'sagens beskaffenhed	10 dage før	5 / 10
SDU	+ ÷	+ ÷	+ ÷	+ ÷	nej	Beslutnings-	'sagens beskaffenhed	?	5 / 12
CBS	÷	÷	÷	÷	nej	Beslutnings-	Formanden træffer afgørelser	7 dage før	5 / 10
KVL	+ ÷	÷	+	+	delvis	Beslutnings-	'sagens beskaffenhed	?	0 / 4
AALBORG	+	+	+	+	nej	Beslutnings-	'sagens beskaffenhed	?	0 / 10
HH-AARHUS	+	+	+	+	nej	Kort beslutnings-	'sagens beskaffenhed	?	1 / 9
RUC	+	+	+	+	nej	Beslutnings-	'sagens beskaffenhed	?	0 / 10
DPU		+		+	ja	Udførligt	'sagens beskaffenhed	?	1 / 6
FARMACEUT	+	+ ÷	+	+	delvis	Kort beslutnings-	Formanden træffer bestemmelser	?	2 / 12
IT. UNIV.		+ ÷		+	nej	Kort beslutnings-	Delvis	?	0 / 8
DTU	÷	+ ÷	÷	÷	nej	Ekstern og intern protokol	'sagens beskaffenhed	1 dag før	6 / 12

Professorvældets mekanismer om igen

Hemmelighedskræmmeri og lederes suveræne styring af ansættelser underminerer fagligheden, siger professor

"Hvem der ansættes på instituttet og de enkelte fagområder er måske den vigtigste beslutning for driften og fornyelsen af universitetet. Men i dag er ansættelsesproceduren så hemmelig og topstyret – nepotistisk – at det risikerer at få følger for kvaliteten. I dag er reglerne sådan, at en dekan eller institutleder kan skræddersy et opslag, dernæst bestemme hvem der skal sidde i bedømmelsesudvalget, for endelig at udvælge kandidaten med frit valg mellem flere eller mange kvalificerede".

RUC-professor **Claus Bryld** mener, at den gældende ansættelsesbekendtgørelse underminerer fagligheden på universitetet. I praksis giver den bemyndigelse til en enkelt person at udvælge en kandidat efter kriterier, som ikke er gennemskuelige og som ikke sætter faglig kvalitet højest. Og ansøgerne kan fx ikke få at vide, hvem de andre ansøgere er, og de må heller ikke se de andres ansøgninger eller bedømmelsen af dem.

"Hemmelighedskræmmeri og skjulte kriterier er aldrig godt for klimaet. Unge kandidater vil opføre sig taktisk. De vil indrette sig efter mainstream. Vi risikerer et øjentjener-syndrom, hvor de unge begynder at lefle for lederne.

"Ifølge politikerne og nogle af de nye ledere skal universiteterne jo drives som private firmaer, der hierarkisk har en direktør og underdirektører med myndighed til at tage alle beslutninger. Derfor kommer der flere management-typer i ledelserne. Og det får ikke-faglige kriterier i spil i ansættelsesager".

Ikke-faglige kriterier i spil

I dag skal bedømmelsesudvalget kun foretage en vurdering kvalificeret / ikke-kvalificeret. Herefter kan lederen (dekanen eller institutlederen) så vælge blandt de kvalificerede. En bestemmelse om, at bedømmelsesudvalget kunne blive pålagt at prioritere mellem de kvalificerede, har ministeriet piller ud pr. bekendtgørelse (2005).

"Bedømmelsesudvalget, som har den faglige indsigt, har ingen ansættelseskompetencer. Og selv om udvalget i sine bedømmelser lader skinne igennem, hvem udvalget finder mest kvalificeret, så kan lederen vælge sin egen favorit, som måske er nederst hos bedømmelsesudvalget. Og ingen kan anfægte udvælgelsen, for lederen skal ikke give en offentlig begrundelse for prioriteringen", siger Bryld.

Ikke-faglige aspekter får pludselig betydning: "Dekanen eller institutlederen, som ofte ikke er fagkyndig på området, kan vælge den ansøger, han kender. De kan ud fra principper om 'namedropping' også vælge en person, som er kendt i offentligheden, for universitetet skal jo profilere sig. Eller han kan vælge en ansøger, som er god til at hente eksterne penge ind. Osv."

Rekrutteringsmekanismen kan få meget uheldige konsekvenser for adfærden:

"Hemmelighedskræmmeri og skjulte kriterier er aldrig godt for klimaet. Unge kandidater vil opføre sig taktisk. De vil indrette sig efter mainstream. Vi risikerer et øjentjener-syndrom, hvor de unge begynder at lefle for lederne. Jeg vil ikke give eksempler, men 'mappebærerne' er begyndt at vise sig i systemet", siger Bryld. "Det er professorvældets mekanismer om igen. Jeg kan endnu huske, hvordan vi skulle smiske for professorerne. Dengang var det dog en professor med faglige meritter, selv om der var nogle værre slyngler imellem – nu risikerer det at blive administratorer, der får den samme rolle..."

De gamle regler: Forskerne kunne se hinandens ansøgninger

Tidligere skulle ansættelsesudvalget ikke blot bedømme hver enkelt kvalificeret, men de skulle også prioritere kandidater i rækkefølge. Det betød, at udvalget indstillede 1-3 personer. Og det var offentligt, hvem der var ansøgere og deres bedømmelser var også offentlige.

"Dermed kunne forskersamfundet vurdere grundlaget for ansættelsen. Det gav gennemskuelighed og pejlemærker – og åben konkurrence – på fagligheden. Og det gav de enkelte ansøgere en chance for at sammenligne og klage, hvis de fandt prioriteringer urimelige".

Begrundelsen for at revidere systemet var dels 'forenkling' og dels at større fortrolighed i proceduren skulle lokke eksterne ansøgere (fx fra erhvervslivet) til: "Men jeg vil vædde med, at når man om nogle år laver en opgørelse, så er der ikke rekrutteret flere eksterne kandidater ...".

jØ

Mere hemmelighedskræmmeri

Det er hemmeligt, hvem der har søgt en stilling. Og i fremtiden kan man måske heller ikke få at vide, hvor mange ansøgere, der var på et bestemt stillingsopslag

Ifølge offentlighedsloven er sager om ansættelse og forfremmelse i offentlige stillinger undtaget fra retten til aktindsigt. Det er for at beskytte personlige oplysninger. Men nu udvides hemmelighedskræmmeriet, viser en aktuel sag:

FORSKERforum havde søgt aktindsigt i, hvor mange ansøgere der var til en bestemt professorstilling på SDU og i hvor mange heraf, der blev bedømt kvalificerede. SDU svarede, at da antallet af ansøgere var meget lavt, så ville en generel oplysning kunne henføres til "en konkret ansøger og dennes ansættelsesretlige forhold". Men da stillingen forlængst var besat, tydede SDUs afslag på, at der kun havde været en enkelt ansøger – den, som fik stillingen.

Navnet var altså kendt og hemmelighedskræmmeriet var tilsyneladende unødvendigt. Men alligevel har Videnskabsministeriet afvist FORSKERforums konkrete klage og skaber dermed tvivl, om ministeriet generelt bifalder lukning af indsigt i, hvor mange ansøgere, der er på en stilling.

Ministeriet afviste klagen med henvisning til, at hvis et ansøgerfelt "er meget smalt og kun består af en eller to yderligere ansøgere" end vedkommende, som blev tilbudt jobbet, så kan selv en generel anmodning om aktindsigt konkret medføre, at der kan udledes personlige, beskyttelsesværdige oplysninger"

jØ

Højteknologifonden

- sætter 200 mio. i spil i 2006. Men fonden kræver medfinansiering ...

Jørgen Mads Clausen præsenterede Højteknologifondens nye direktør, Carsten Gaarn-Larsen, som ikke har erfaring med forskning, men med innovation, telekommunikation og venturekapital ...

Universiteter og andre forskningsinstitutioner skal medfinansiere med ialt 50 mio. hvis de vil have del i 200 mio. kroner fra den nye Højteknologifond. I et projekt, som får 15 mio. kroner fra fonden skal den private part bidrage med 10 mio. og universitetet med 5.

Men i en finanslov for 2006, som ikke løfter forskningsbevillingerne, får universiteter og sektorforskning svært ved at skaffe penge til medfinansiering.

"Men nej, jeg har ikke indtryk af, at universiteterne har et særligt problem med medfinansiering. Regeringen og forskningsministeren Sander er opmærksom på universiteternes finansiering af forskningen, og at tingene ikke finansierer sig selv", svarede fondens formand **Jørgen Mads Clausen** på pressemødet om fondens dispositioner. Han så helt forskrækket ud, da han opfølgende blev spurgt, om *videnskabsminister havde sat ekstra penge af til universiteterne?*

"Nej, det gør Sander ikke. Det ved jeg ikke noget om ..."

Men hvad har Højteknologifonden så sin optimisme i?

"Jeg går ud fra, at forskningssystemerne har forudset, at fonden ville komme – og medfinansieringen er jo ikke anderledes end EUs – selv om der jo nok allerede er øremærket bevillinger til 2006. Men medfinansieringen gælder jo ikke i år, men næste år".

Hvad angik finansieringen af Højteknologifonden henholdt formanden sig til, at han er lovet 200 mio. kroner til udlodning i 2006 - og så henviste han formelt til, at regeringen og Dansk Folkeparti har indgået aftale om at der skal indskydes 3 mia. kroner i grundkapital med 2006-finansloven.

Indskud af arbejdskraft

Højteknologifondens bestyrelse skal støtte strategiske satsninger inden for forskning og innovation, der "kan styrke vækst og beskæftigelse og understøtte Danmarks videre udvikling som højteknologisk samfund" (pressemeldelse). I 2005 er der ca. 200 mio. kr. til uddeling, og alle satsninger og projekter støttet af fonden skal i henhold til loven leve op til fire kriterier: Et åbenbart erhvervsmæssigt potentiale, et samarbejde mellem mindst en offentlig forskningsinstitution og en virksomhed, teknologioverførsel

samt medfinansiering fra de deltagende parter.

Medfinansiering kan ud over økonomiske midler også bestå i indskud af arbejdskraft i projekter. For private virksomheder værdisættes indskud af arbejdskraft til en timesats på 600 kr. mens den offentlige parts indskud værdisættes ved deltagende personers faktiske lønomkostninger (plus overhead på 20 pct.).

Universitetets bekymring: Binding af grundmidler

DTU-rector Lars Pallesen udtrykte bekymring over fondens medfinansieringskrav: "Vi ville være bekymrede, hvis der kommer alt for mange specifikke krav til midlerne, for så bliver forskningen styret udefra og ikke indefra. Det bliver svært at lave omdisponeringer, hvis eksperterne fonde skal bestemme, hvad vi skal bruge – ikke bare deres penge til, men også universiteternes grundmidler til", udtalte han (Børsen 16. august).

Den principielle bekymring deles af KU-sundhedsvidenskabs dekan **Ralf Hemmingsen**: Medfinansiering binder grundmidler. Men ellers ser han med forventning frem til Højteknologifondens arbejde, fx med biomedicin og nanoteknologi.

KU-sundhed har samlede stats-bevillinger til forskning på ca. 250 mio. kroner og heraf skønner dekanen, at 6-7 pct. (12-15 mio. kr.) pt. er bundet af tilsagn om medfinansiering. Og det er noget fra smertegrænsen.

"Højteknologifondens krav om medfinansiering er begrænset i 2006. Og set i lyset af politikernes løfter til forskningen er det udtryk for en underlig pessimisme, for hvorfor skulle politikerne indføre selvstyre med egen bestyrelse og stærkere ledere på universiteterne, hvis disse ikke får ressourcerne til at arbejde fremadrettet", spørger han.

Sundhedsvidenskab har budgetteret med uændrede forskningsressourcer i 2006: "Men jeg har ikke fantasi til at forestille mig, at forskningen ikke får et stort løft fra 2007 og frem til 2010, for ellers får vi svært ved at opfylde de ambitioner for dansk forskning, som politikerne selv har stillet op. Hvis det ikke sker, så kan vi få svært ved at bidrage til medfinansiering m.m. Jeg er ikke pladderoptimist".

jø

Lauritz:

- erklærer den

Mange er på fornavn med ham og navnet indbyder nærmest til det. Men hans ligefremme stil er også at være på fornavn. Lauritz – med efternavnet Holm-Nielsen – er nyudnævnt Rektor ved Aarhus Universitet. Han har en fortid som lektor på universitetet 1973-86 før han blev rektor i Forskerakademiet og senere international specialist i Verdensbanken.

Han har også en fortid som mangeårig strategisk rådgiver for skiftende danske regeringer og ministre fra Bertel Haarder (V) til Birte Weiss (S). Han var således en af *skurkene* i politikernes reform af universitetsloven, da han optrådte som ekspert i den socialdemokratiske regerings Forskningskommission, der i 2000 bl.a. anbefalede afskaffelse af universiteternes selvstyre og medarbejdervalgte ledere, bestyrelser, udpegede rektorer og ledere m.m. Og nu er han selv blevet en af disse ledere:

"Tre grunde til at det var nødvendigt at gøre op med den gamle styrelseslov? For det første trængte systemet til et hovedeftersyn; der var for lidt fornyelse med for mange af min egen generation til at drive systemet. For det andet var der en kunstig kløft mellem samfundet og universiteterne, en forståelses- eller tillidskløft. Universiteterne var for meget elfenbenstårn, for at sige det populært. Og for det tredje var det nødvendigt med en enstrengt og effektiv beslutningsstruktur – også for at skabe tillid blandt politikerne, i industrien m.m."

Nogle vil sige, at reformen har åbnet op for politisering af universiteterne, fordi politikerne og erhvervslivet nu kan blande sig i prioriteringerne?

"Jeg forstår det som en model, der har tillid i befolkningen – befolkningen udtrykt gennem det politiske system. Men jeg er også sikker på, at den nuværende styrelsesmodel skal til eftersyn om nogle år", siger han og tilføjer: "Ikke for at tale udenom. Jeg har aldrig været på kommunikationskursus".

Arbejdsdeling mellem bestyrelsesformand og rektor

Ifølge universiteternes styrelsesstruktur skal bestyrelserne tage sig af det overordnede og strategiske, og rektor skal administrere dagligdagen. Men har Holm-Nielsen som et led i sine ansættelsesforhandlinger diskuteret *den nærmere kompetencefordeling mellem ham og bestyrelsesformand Jens Bigum, så det er Rektor, der udarbejder bestyrelsens beslutningsgrundlag?*

"Nej, det har jeg ikke. Rektoratet laver arbejdet og indstilling, og på vejen hertil vil jeg i alle væsentlige og principielle sager inddrage alle relevante miljøer i en bottum-up proces. Det skal selvfølgelig ske i håndterlige kredse på fag- eller fakultetsniveau. Det skal være et åbent system med mange kommunikationer på kryds og tværs, men det skal også

Aarhus skal ledes via bottum-up

den AUs nye rektor Lauritz Holm-Nielsen. Men ledelsssystemet skal være enstrenget, for at være beslutningsdygtigt

fungere som et enstrenget beslutningssystem, fordi vi skal være beslutningsdygtige”.

Hvem bestemmer så, hvad der skal stå i beslutningsgrundlaget til bestyrelsen?

”Når den interne høringsproces er afsluttet, laver rektoratet så en indstilling, som jeg så vil forhandle med bestyrelsesformanden”.

Hermed kan bestyrelsesformanden politisk diktere, hvad der skal stå og hvad der skal udelades i beslutningsgrundlaget – og hermed er rektors selvstændige rolle suspenderet?

”Den selvstændige rolle er ikke suspenderet. Hvis oplæg til udviklingskontrakt nedfra ikke opfylder bestyrelsens ønsker, kan bestyrelsen bede om et nyt oplæg. Men efter universitetsloven er der en klar skelnen mellem bestyrelsens strategiske arbejde og den daglige ledelse, hvor det er Rektors opgave at give selvstændige oplæg eller beslutningsgrundlag”.

Valgte institutledere?

På universitetet håbede mange på, at den nye universitetslov gav mulighed for, at universiteterne selv fastlagde omfanget af medarbejder-indflydelse, så de ansatte fortsat kunne vælge deres institutledere?

”Loven giver jo ikke mulighed for at medarbejderne kan vælge deres institutleder. Det er vigtigt med kompetente institutledere – og det tidligere selvstyre valg af institutledere har efter min mening ikke altid fungeret hensigtsmæssigt. Men det betyder ikke, at institutledere skal udpeges fra oven og uden medarbejderindflydelse. Jeg vil ikke ansætte dekaner eller institutledere, som medarbejderne ikke finder kvalificerede eller har tillid til. Ved ansættelse vil jeg sikre en procedure med en åben fase, hvor der er høring som sikrer at medarbejderne bliver hørt”, siger Lauritz Holm-Nielsen. ”Såvidt jeg ved gennemførte bestyrelsen også en sådan procedure, da jeg selv blev ansat som rektor”.

Superprofessorer

Lauritz taler gerne om international standard og forskningselite. Og han lægger ikke skjul på, at Aarhus skal op i universiteternes superliga. Et af midlerne kunne være rekruttering af internationale sværvægttere.

”Det hører med til globaliseringens konkurrence blandt universiteterne. I Grundforskningsfondens bestyrelse – hvor jeg sidder – har jeg talt for højere lønninger som rekrutteringsmiddel. Internationale kapaciteter rekrutteres som Niels Bohr-professorer på dobbelt løn i dag. Og jeg kan da godt forestille mig inden for den nærmeste fremtid, at vi tilbyder lønninger på halvanden million årligt i åremåls-professorater for at få de bedste til at *booste* vores forskning og uddannelse”, siger han og tilføjer: ”Og hvis nogle spørger, om sådanne professorer skal finansieres ved at andre forskere skal gå ned i løn

eller fyres, så vil jeg bare henvise til, at Aarhus Universitet jo er begunstiget ved at have sin Forskningsfond med en årlig uddeling på ca. 75 mio. kr.”

Oprethold bredt fagligt beredskab

Holm-Nielsen stammer fra de hårde videnskaber og har en karriere som dekan og prodekan på AU-naturvidenskab i perioden 1975-79. Men han vil administrere som pluralist:

”Når jeg i tiltrædelsesinterviews er blevet citeret for at jeg vil prioritere nano-teknologi, så er det ikke udtryk for en særlig prioritering; det er faktisk bare udløst af, at vi har en uafsluttet byggesag på det område! Samfundsvidenskab, humaniora og teologi er vigtige områder i det moderne videnssamfund og her vil vi stile højt i Aarhus. Nogle ting kan disse områder dog lære af naturvidenskab, fx samarbejde i forskergrupper”

Hvad siger du til en politikertankegang om, at de danske universiteter bør have en større arbejdsdeling, så et fagområde i Aarhus ikke specialiserer sig i det samme som i København?

”Politikerne har da ret i, at det ikke er rationelt. Men politikerne skal være opmærksomme på, at det er vigtigt, at vi holder et generelt og bredt fagberedskab af hensyn til grunduddannelserne, og det kan betyde, at vi på småfag kan have en enkelt medarbejder, for at deltage i det videnskabelige miljø. Og så vil jeg sige, at der skal være højt til loftet i Aarhus, videnskabeligheden skal ikke være så strategisk, at der laves klapjagt på det skæve ...”, siger Holm-Nielsen og tilføjer:

”Det var jo helt forvredet, da Weekendavisen d. 12. august fortalte, at gennemførelses-procenter og arbejdsmarkedsrelationer er bedre på RUC og i Aalborg end på de gamle universiteter. Her springes en hel masse forudsætninger over, fx at de gamle universiteter har forpligtelser til at opretholde det bredere fagberedskab og at fordybe sig. Derfor er studierne også af en anden karakter – på godt og ondt”.

Fusion med erhvervsskoler: Udvanding af universitetsbegrebet

Politikerne kræver større fleksibilitet og institutioner med flere funktioner. De såkaldte CVU-mellemuddannelser skal have titel som universiteter (”University College”) uden selv at forske. Og universiteter har travlt med at lave alliancer på tværs af uddannelsesgrænser.

”Bologna-processen handler om fleksibilitet i uddannelsessystemerne og på tværs af landegrænser. Jeg vil gerne indføre Bologna-processen inden for Danmarks egne grænser! Studerende skal kunne flytte sine studiemeritter på tværs, og det er da absurd, at en humanist fra den anden side af Ringgaden – fra Aarhus Dag- og Aftenseminarium – ikke

Velkomstreception: Forhenværende rektor Henning Lehmann hilser på den nye (foto: Jakob Mark, AU-foto)

kan flytte sine kompetencer over på universitetet”.

Nu skal mellemuddannelserne på HIH (Handels- og Ingeniør Højskolen i Herning) fusionere med Aarhus Universitet. *Udvander sådanne initiativer ikke universitetets forskningsbaserede uddannelse, når man gør en erhvervsskole til en del af virksomheden?*

”Ingen skal være i tvivl om, at den høje standard fastsættes på universitetet, og niveauet skal ikke sænkes. Definitionen på et universitet er stadig, at her gives der forskningsbaseret uddannelse. Og jeg har et meget stort hjerte for den elitære forskning, for ellers sad jeg ikke her”.

Aarhus i superligaen

Og 1000 \$-spørgsmålet: Hvordan tror Lauritz, at et dansk provinsuniversitet eller 2. rangs universitet kan bevæge sig op i superligaen?

”Hov, hov. Her spørger du ikke til Aarhus Universitet!? For i internationale ranking'er rangeres mange af vores fagområder allerede meget højt: Statskundskab er på den europæiske top-10. Naturvidenskab rankes nr. 5 på impact lige efter blandt andet Cambridge og Oxford. Og medicin er nær top-50 i verden ...”

Og her måtte intervieweren så afbryde, for ellers havde Holm-Nielsen formentlig talt endnu om sin institutions fortjenester. Og så har han endda ikke været på kommunikationskursus ...

ja

Risø whistleblower

Videnskabsminister Helge Sander (V) blev før sommerferien kaldt i samråd for at besvare spørgsmål om sikkerheden bag afviklingen af radioaktivt materiale fra atomreaktoren på Risø.

Sander fastholdt, at han ikke har givet forkerede oplysninger i sagen om driftschef Karsten Stendal, der sidste år blev frataget sit ledelsesansvar for 20 ansatte i Dansk Dekommissionering, efter at han havde rettet en hård kritik mod den fremgangsmåde selskabet vil bruge til at rive Danmarks største atomreaktor ned.

Stendal, der i øjeblik er sygemeldt, har i flere omgange kritiseret arbejdet i Dansk Dekommissionering, blandt andet for at vente for lang tid med afviklingen af den største danske atomreaktor, DR3. Efter planen skal nedrivningen og bortskaftelsen af flere hundrede tons radioaktivt materiale først gå i gang i 2012. Problemet er, at på det tidspunkt vil alle de gamle medarbejdere, der kender reaktoren, være borte:

"Det ender med at blive et gør-det-selv projekt, for ingen af de nuværende medarbejdere har nogensinde beskæftiget sig med reaktoren," sagde Karsten Stendal i foråret. Selv har han arbejdet med den pågældende reaktor i 20 år.

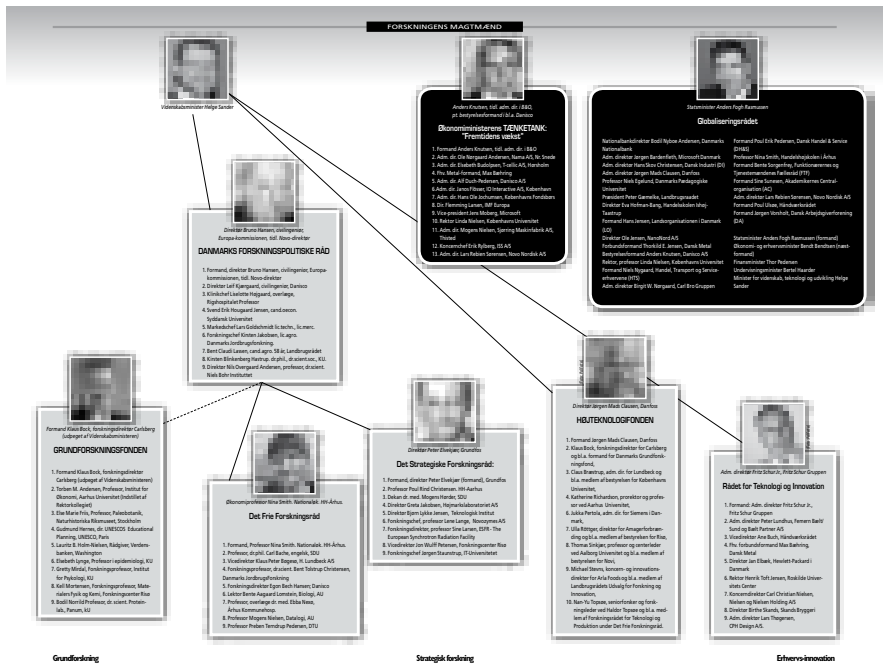
Stendal protesterede også mod planerne om at flytte store mængder radioaktivt materiale, før det skulle skæres op. Ifølge ham ville ledelsens plan betyde, at de ansatte ville blive udsat for unødigt høje doser radioaktivitet, som i sidste ende kan føre til cancer: "Det er hul i hovedet. Jo mere man flytter rundt på radioaktiviteten, jo mere spreder man den," sagde han til dagbladet Politiken.

Stendal sagde også, at han var bange for ledelsens dømmekraft, hvilket han skrev i et brev til departementschef Leo Bjørnskov i Videnskabsministeriet. Kort efter blev han frataget sit ledelsesansvar. Ifølge Videnskabsministeren var netop dette brev bevis på, at Stendal følte sig overbebyrdet med ledelsesopgaver.

tw

Sanders ikke-svar

Sander undviger Folketingspørgsmål om industristyring

'Ikke-svar' kalder Per Clausen (Enhedslisten) svar fra Videnskabsministeren. Clausen spurgte fx, om besættelsen af 5 ud af 6 formandsposter i offentlige råd og fonde er udtryk for, at den offentlige forskning bedst styres af industriledere? Sander svarede, at de ikke er repræsentanter for deres arbejdsplads.

Clausen: "Svaret undviger mit kontante spørgsmål – hvilket i øvrigt står i modsætning til, at ministeren i andre sammenhænge har sagt, at privatansatte forskere skal ind. Han har blot sat industriledere ind i stedet".

Clausens spørgsmål kom i forlængelse af FORSKERforums offentliggørelse (nr. 184) af en oversigt over forskningstoppens netværk, der viste, at topfolk fra industrien er sat til at styre den offentlige forskningsindsats.

Clausen spurgte, hvad der er forskellen på regeringens cigarkasser til forskning (RTI, Det Strategiske forskningsråd og Højteknologifonden)? "Ministeren svarede formelt ved at opremse lovgrundlaget for de tre, og så konstaterer han uden videre bare, at de er forskellige - selv om alle i sektoren kan se, at fx 'innovation' og industrirelevans er gennemgående fællestræk".

Clausen: Arrogance

Clausen: "Jeg spørger for at få at vide, om det er bevidst politik, at offentlige midler skal underlægges erhvervslivets prioriteringer.

Jeg spørger for at få facts frem, for at få ministerens fortolkning eller hensigt. Men nogle svar er ren kafka eller ikke-svar: 'Ikke-svar' fra en minister er, når der svares ved at henviser til formalia (regler eller love) og se stort på virkeligheden. Ikke-svar er at svare på noget andet end det, der er spurgt om. Og den sidste kategori ikke-svar er endelig at henvise til et tidligere svar ..."

Hvor det før i tiden var sådan, at en minister skulle svare på, hvad han blev spurgt om, så er det nu sådan, at ministeren gerne må give ikke-svar, bare han ikke lyver, konkluderer Enhedslistens forskningsordfører: "Og den type arrogance er åbenbart tilladt under denne flertalsregering, og når pressen og befolkningen ikke interesserer sig synderligt for et område".

Sander: Clausen spørger for meget

Clausen kræver efter ministerens ikke-svar en forespørgselsdebat om industriens indflydelse og konsekvenserne for forskningen. Og så ser han frem til et Folketingsseminar om, hvordan ministre bedre kan opfylde ministeransvarligheds-lovens krav om ordentlige svar.

Omvendt beskylder Helge Sander så Clausen – der er en af de mest spørgelystne i Folketinget - for at stille så mange spørgsmål, at det vanskeliggør Videnskabsministeriets arbejde ...

Nultimers kontrakt

I England lever systemet højt på disse daglejere uden rettigheder, og løsansættelser i årevis er nærmest reglen, fortæller ANONYM timelærer

Undervisningen på de højere læreanstalter i England er fuldstændig afhængig af timelærernes arbejdsindsats. Omkring halvdelen af underviserne er ansat på timebasis. Der er tale om rovdrift. Gavnligt er det under alle omstændigheder ikke, uanset om man er ansat eller studerende.

Jeg har været ansat som timelærer ved samme universitet siden 1993. Mine studerende er ved at forberede sig på deres erhvervspraktik. Deres 4-årige uddannelse er økonomisk set meget vigtig for universitetet, og det er afgørende, at de får deres praktikpladser. Jeg hjælper dem med at forbedre deres kommunikative færdigheder både mundtligt og skriftligt, med at styrke deres evner til at arbejde sammen med andre i teams og til i det hele taget at udvikle deres forståelse af, hvad det vil sige at arbejde professionelt. Jeg har tillidshverv og deltager i den faglige udvikling. De studerende udgør en blandet flok. Mange af dem er voksenstuderende, nogle er blevet optaget via særlige adgangsprogrammer for underrepræsenterede samfundsgrupper, mens andre igen tilhører etniske minoriteter eller er udenlandske studerende. Der er i det hele taget mange, der har brug for hjælp med det sproglige.

I løbet af de sidste seks år har jeg undervist mindst 500 timer om året og har bl.a. holdt forelæsninger for mere end 400 studerende ad gangen.

At være universitetslærer er mit levebrød, men til forskel for de fastansatte er jeg ansat på en såkaldt *nul-timerskontrakt*. Det betyder, at jeg ingen garanti har for at få timer, og jeg får kun betaling for de timer, jeg får tildelt, ikke for dem jeg rent faktisk arbejder. Jeg får en betaling, der ligger på ca. det halve af det, jeg ville få, hvis jeg var ansat på en almindelig fastlærerkontrakt, hvilket jo i sig selv er slemt nok, men derudover bliver min pension også betydeligt mindre.

Planlægning – det være sig den personlige eller den faglige – er et mareridt, da jeg ingen garanti har for arbejde og indkomst. Først omkring en uge før semesterstart får jeg at vide, om der er timer til mig, og hvordan mit skema kommer til at se ud, men jeg kan ikke få understøttelse i sommerperioden, fordi jeg teknisk set er "i lønnet beskæftigelse".

Fra midt i september til sidst i maj har jeg praktisk talt ingen fritid. Jeg tillader mig selv et par dage op til jul og påske, men bruger selve feriedagene på at rette opgaver. Jeg har et stort antal studerende, og opgavebyrden er derfor særdeles tung.

Man føler virkelig, man er ude i kulden, når man er timeansat. I modsætning til de fleste timelærere har jeg adgang til et skrivebord og en pc, men mange af mine kolle-

Den engelske fagforening for universitetslærere indrykkede en helsides annonce i forskermagasinet THES, hvor man i en 'Arbejdsgivernes Hall of Shame' hængte navngivne universiteter ud for at modarbejde indførelse af en stillingsstruktur ...

ger i tilsvarende stillinger – og vi er omkring 600 på mit eget universitet – har ikke engang dueslag eller e-mailadresse.

Faglige møder er man afsondret fra at deltage i – dels er man ikke inviteret, dels fik man ingen penge for det, selv i det tilfælde, at man fik lov at komme med. Jeg kan ikke involvere mig i arbejdsgrupper. Andre får timer for det, der går fra deres undervisningsforpligtelse – det gør jeg ikke. I ni år har jeg fået hverken udviklingssamtale eller efteruddannelse.

Usikkerheden omkring denne ansættelsesform påvirker hele ens indstilling. Jeg er f.eks. ræd for at blive syg – der er ingen, der kan gå ind og tage timer for mig, og man bliver regnet for at være "upålidelig" og kommer dermed til at miste timer fremover.

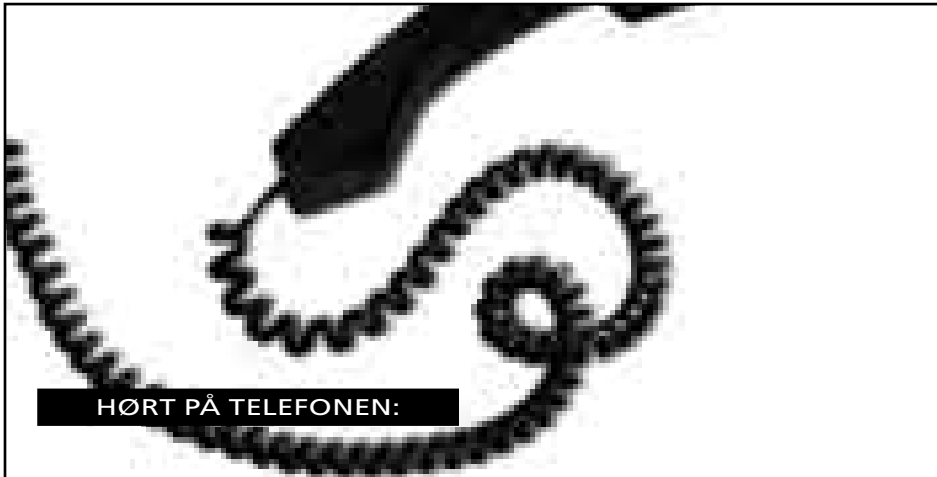
Jeg kan godt lide mit arbejde, jeg er god til det, og mine kolleger sætter pris på mit en-

gagement. Det er ikke bare noget, jeg selv påstår, det fremgår sågar af fakultetets mødereferater under behandling af studenterevalueringer, hvor min undervisning regelmæssigt fremhæves og får ros, ligesom det i øvrigt er tilfældet i de svarkemaer, der indgår i ministeriets kvalitetssikring.

Men ansættelsesformen er uholdbar. Udover ønsket om at kunne nyde en vis sikkerhed i ansættelsen samt få del i den agtelse, der hører til fastansættelsen, har jeg virkelig brug for at kunne dele erfaringer med kolleger.

Det mener jeg vil være gavnligt for universitetet. Som et udgangspunkt foreslår jeg derfor, at alle timelærere, der underviser 40% af den fastansattes arbejdsforpligtelse i to år eller mere, får tilbudt en varig kontrakt.

Kilde: THES 20.5 2005 i Martin Aitkens oversættelse

HØRT PÅ TELEFONEN:

"Jeg er lektor på et universitet. Der er i det seneste tiår sket indskrænkninger i det videnskabelige personale og der sker en voksende strategisk målretning, så på trods af, at min forskning er internationalt anerkendt oplever jeg, at mit forskningsfelt er klemmt. Jeg har formelt opfyldt mine arbejdsforpligtelser til punkt og prikke: Publiceret meget mere end fakultetets regler om forskningsvognning kræver, og mine undervisningsevalueringer er

gode. Alligevel forsøger den nyudpegede institutleder at presse mig til at skifte forskningsfelt, så det er mere i overensstemmelse med instituttets "kernefelter", som han har prioriteret. Han har også antydnet, at (mine) forskningsressourcer kan indgå som instituttets bidrag til medfinansiering, når vi skal søge eksterne samarbejdspartnere.

Kan institutlederen tvinge mig til det, og hvordan skal jeg reagere?"

KONSULENTEN SVARER:

Jens Vraa-Jensen, DM

Forst det formelle: Universitetsloven slår fast, at den enkelte forsker har forskningsfrihed inden for UNIVERSITETETS strategiske planer. I mange af universiteternes vedtægter, som Videnskabsministeriet har godkendt, er dette blevet kraftigt indskrænket til at være forskningsfrihed inden for de enkelte instituts strategiske forskningsplanlægning. (Inden universitetsloven var vedtaget i Folketinget, blev denne bestemmelse ellers fremstillet af direktøren for universitetssøjlen i ministeriet som en stor forbedring og sikring af forskningsfriheden – men det kom altså ikke til at holde).

Din institutleder vil med meget stor sandsynlighed henvise til disse formelle bestemmelser i sin holdning til spørgsmålet, og i korte træk betyder det jo, at du kun er berettiget til at forske inden for den strategiplan, som er besluttet for instituttet eller universitetet (alt efter hvordan dit universitets vedtægt er formuleret på dette punkt).

Det betyder jo ikke, at institutlederen er forpligtet til at gribe ind i forhold til din forskning, men alene at der er en mulighed for, at lederen kan pålægge dig at løse andre forskningsopgaver, hvis institutlederen skønner det nødvendigt. Der vil ikke være nogen som helst formelle problemer med, at du fortsæt

ter i din nuværende forsknings spor, men institutlederen har altså en formel mulighed for at pålægge dig andre opgaver. Og din forskningsfrihed gælder derefter først, når du har løst de opgaver, som institutlederen eventuelt pålægger dig at løse.

Man kan undre sig over, at dit forskningsfelt ikke er kommet med i instituttets forskningsstrategi, når det nu er så fremgangsrigt, som du beskriver. Det kunne jo tyde på, at der kører skjulte dagsordner på instituttet, som I bør kræve at få frem i lyset, før det udarter i skjulte konflikter.

En konklusion: Institutlederen har formelt muligheder for at pålægge dig andre opgaver end din igangværende forskning, herunder også formel ret til at inddrage den del af institut-ressourcerne, som hidtil har (med-)finansieret dine forskningsaktiviteter. Men det lyder da som en utrolig dum disposition i den konkrete sag, når der nu er så meget gang i dit forskningsfelt, som tilfældet er.

Jeg synes, at du i første omgang skal tale med din tillidsrepræsentant om problemet. TR'en vil måske have bedre muligheder som udenforstående for at få overbevist institutlederen om det ufornuftige i nedprioritering eller i afslutning af din igangværende forskning.

Hvis det ikke klarer problemet, kan fagforeningen gerne tage et møde med institutlederen og bl.a. drøfte om der er samarbejdsproblemer, som bør forsøges løst inden de accelererer yderligere. Herigennem kan der fremføres argumenter imod indskrænkninger på produktive forskningsfelter, hvor der jævnligt publiceres artikler. I det mindste vil vi kunne fremtvinge en begrundelse for, at institutlederen mener, at der ikke længere skal afsættes ressourcer til dit forskningsområde.

"Vi er da pinligt opmærksomme på, at man bevæger sig ud på farligt farvand, når man synliggør, identificerer eller prioriterer. Det er sjældent gratis at melde noget ind og undlade noget andet. Faren er jo, at nogle – udenforstående – kigger for meget på overskrifter. Indmeldingerne kan misbruges til at sige, at det nævnte er det eneste, vi laver og at vi ikke er gode til noget andet ..."

Det siger institutleder Troels Østergaard Sørensen om den høringsrunde, som i sommerperioden har ført til hektisk aktivitet på mange forskningssteder. **Danmarks Forskningspolitiske Råd** har bedt universiteter, universitetshospitaler, sektorforskningen GTS'ere m.fl. om at udpege, hvad de vil udpege som fremtidens "kernefelter" for dem.

Ifølge DFRs høringsbrev er målet identifikation af områder, som bør prioriteres højt. Derfor er institutionerne blevet bedt om at udpege, hvad institutionerne mener er deres "nuværende kernefelter" og hvad de mener er "spirende kernefelter". DFR vil på den baggrund komme med forslag til politikerne om, hvorledes der kan ske "en optimal udnyttelse af ressourcerne".

Høringen har udløst hektisk aktivitet mange steder, da DFR har sat 15. sept. som høringsfrist.

Skjult dagsorden?

På hver institution er fagområderne bedt om at melde ind. Rektor på KU har således bedt hvert fagområde om at fortælle, hvad de mener er deres kerneområder. Mange har spurgt sig, hvad "særligt løfterige forskningsområder" betyder, men ikke mindst hvad den kan betyde for forsknings-prioriteringen?

Og dernæst har de spurgt sig, om der er en skjult dagsorden bag kravet om, at de skal udpege som deres kernefelter. Og man har stillet sig det politisk / taktiske spørgsmål, hvad denne øvelse skulle bruges til: *Er det udtryk forsøg på at lave strategiske indsnævring ovenfra, som vi kun kan værgе os for ved en bred melding? Eller står vi os bedst ved at udpege vores særlige styrkefelter, hvor vi ved, at vi er bedre end andre?*

Endelig har man spurgt sig, hvem der skal prioritere, når indmeldingen af kernefelter er lavet: *Vil universiteternes bestyrelser raffinere indmeldingerne? Og når den så er lavet, vil DFR så foretage en indstilling til politikerne, som vil betyde, at vi tvinges til at skrue ned for det, som ikke er nævnt? Eller vil DFR ligefrem foreslå en arbejdsdeling mellem universiteterne, så der er klar forskel mellem, hvad de laver i København, Roskilde, Odense, Aarhus og Ålborg?*

Økonomi på KU: Vi har prioriteret

"Vi har valgt at prioritere, og det er faktisk gjort i rimelig enighed. Vi vurderede nøje fordele og ulemper ved at melde bredt eller

Prioritering af 'kerneforskning'

De institutter har svedt i sommerferien for at svare på, hvad der er deres særligt prioriterede forskningsområder. KU-økonomi har valgt at lave en faglig prioritering, mens Niels Bohr har valgt at sige, at de er gode til det, de laver ...

smalt ind. Og vi meldte så det ind, vi selv mener har international kvalitet – og det er da udtryk for en prioritering, hvor noget er fremhævet og andet ikke”, fortæller **Troels Østergaard Sørensen** fra Økonomi ved KU.

”Forskning handler om at prioritere. Og styrkeområder er jo udpeget, fordi nogle forskere har satset på dem. Men – når det så er sagt – skal politikerne og omverdenen ikke tro, at det er vores eneste arbejdsfelter. Fagene skal jo opretholde et bredt beredskab af hensyn til grundfaglighed og de studerende. I forskerverdenen er vi også helt opmærksom på, at prioriteringer også cementerer til noget statistisk. Derfor skal vi også forklare omverdenen, at i forskning kan man altså ikke lave strategisk planlægning frem mod bestemte mål; der skal være faglig frihed til ikke at dræbe nye initiativer nedefra”.

Nyttig øvelse

”Evalueringer og identifikationer er altid nyttige øvelser, når vi skal bedømme vores arbejde og vores kurs. Det er ikke nogen nem øvelse, for der kan være modstridende interesser. Men øvelsen er gavnlige, for den synliggør en række aktiviteter, som kan føre til en fornuftig diskussion og en konstruktiv planlægning” siger han.

Se bare på, hvordan man har bygget motorveje i Danmark. Det kunne være kønt, hvis universiteternes indsats skulle prioriteres på samme måde ...

”Jeg tror ikke, at fagene undgår prioriteringer ved for eksempel at undlade at indmelde 'kernefelter' i denne høring. Det holder ikke politikerne borte eller friholder fagene fra prioriteringer. Politikerne eller embedsmænd gør det måske alligevel på et mere uoplyst grundlag, så det bedste er at deltage i processen og synliggøre, hvad man selv prioriterer. Så kan politikerne på det grundlag vælge eller fravælge, men så er det da klart, hvad der foregår”.

Bruges til arbejdsdeling – efter saglige kriterier

Indmeldingerne er ikke bare information, men udtryk for en prioritering:

”Sådan er virkelighedens verden altså. Informationerne synliggør hvad vi laver og hvad vi finder vigtigt. Politikere og forskningsadministratorer prioriterer jo alligevel, så det er fornuftigst at deltage aktivt i processen. Og hvis vi havde undladt at prioritere, så foretager andre bare prioriteringerne for én på et meget dårligere og u-informeret grundlag”, siger han og tilføjer: ”Tag bare et af Videnskabsministeriets seneste udspil inden for samfundsvidenskab, ”oplevelses-

økonomi”; det er mere modepræget end præget af seriøse videnskabelige overvejelser”

Indmeldingerne kan altså også bruges til at lave arbejdsdelinger mellem økonomi i fx Århus og København – eller egentlige nedlæggelse af fagområder?

”Arbejdsdeling kan på nogle områder da være meget fornuftigt. Vi har jo ikke uanede ressourcer. Og arbejdsdelingen skal selvfølgelig ske på et begrundet og fornuftigt grundlag. Men man skal altså være opmærksom på, at et fag skal opretholde en bred faglighed for at give god undervisning, og delinger eller prioriteringer skal foretages efter saglige og faglige kriterier – ikke efter politiske eller regionalpolitik. Se bare på, hvordan man har bygget motorveje i Danmark. Det kunne være kønt, hvis universiteternes indsats skulle prioriteres på samme måde ...”

Niels Bohr Instituttet: Vi er gode til det, vi laver

På Niels Bohr Instituttet for fysik har man nøje diskuteret sin indmelding:

”Vi har meldt ud, at vi er gode til det, vi laver. Vi opfatter det ikke som en prioriteringsproces, hvor vi skulle vælge. Vi har ikke prioriteret mellem de forskningsområder, vi har i gang. Det ville jeg ikke finde rimeligt, for sådan kan man ikke lave forskning”, siger institutleder **John Renner Hansen**.

Det lyder som om, I har lavet en bred indmelding – er det fordi der ville være en fare i at lave snævre prioriteringer på sådanne høringer?

”Altså, vi har ikke lavet en bred indmelding. Vi har udpeget 6 kerneområder, som harmonerer med det, vi laver og dem vil jeg absolut ikke kalde brede. Men de dækker tilfældigvis, hvad vi har prioriteret og har gang i. Hvis nogle mener, at vi ikke har svaret ordentligt på høringen, så har vi ikke forstået øvelsen og må vel til den igen”.

NBI har prioriteret og prioriteret

Institutlederen tilføjer, at man på instituttet allerede har været igennem en hård prioriteringsproces i det seneste tiår, hvor forskningsstaben er blevet reduceret fra 105 til 65 og hvor man fra i år fik en ny struktur med 12 forskningsgrupper, hvor der før var 4 afdelinger.

På Niels Bohr har de også overvejet, hvad DFRs høring skal bruges til?

”Vi har selvfølgelig overvejet, om vi skulle lave en taktisk indmelding, for at vores kernefelter ikke skal blive fejlførtolket eller 'misbrugt', men vi har valgt at lave en ærlig og ligefrem udmelding”.

Har I ikke overvejet, at jeres indmeldinger kunne bruges til en arbejdsdeling, hvor DFR fastslår at I bør koncentrere jer om bestemte felter og overlade nogle andre til fysik i Århus?

”Det har vi overhovedet ikke overvejet, men hvis forskningspolitikere har den tanke, så må de jo melde det ud. Vi har meldt åbent ind, at vi er gode til det vi laver – og vi kan vel ikke tage helt fejl, for de sidste år har vi hentet 250 mio. kr. hjem fra fonde og forskningsråd. Og det kan vel ikke være DFRs tanke at lukke disse områder ned og overflytte dem?”

NBI: Kritik af opdragsgiveren

Han undrer sig over høringen:

”Vi har forgæves efterlyst svar på, hvilken status denne høring har, og hvad den skal bruges til. Men det har vi ikke kunnet få svar fra DFRs medlemmer. Og det er fortsat uklart for os”, siger han. Det undrer ham, at det ikke er Danmarks Strategiske Forskningsråd, som har foretaget høringen, der er så konkret i sin adressering af fagområder. Det strategiske råd har netop overstået sin høringsrunde og prioritering af ”innovations-accelererede forskningsplatforme” og han mener, at det ville være naturligt, om dette organs viden og kompetencer blev brugt:

”Det kan da godt bekymre os, hvis processen forplumres, hvor forskellige organer gør noget, der skaber kompetencemodstrid. Så får politikerne måske ikke de bedste råd ad de rigtige kanaler. Og så kan det da godt bekymre os, at det måske ikke bliver fagkyndige – som i det strategiske råd – der skal bedømme og prioritere”.

ja

Terrorberedskab på universitetet

Ingen grund til at overdramatisere, siger KU-kemi, hvor forebyggelsen sker gennem undervisning i fagets etik. Og vil nogle misbruge faget, behøver de ikke universitetet, men kan bare bruge hjemmesider ...

De fire selvmordsbombere, der dræbte 52 mennesker i London den 7. juli, havde haft professionelle kemikere til at assistere sig. Dem, der to uger senere uden held forsøgte at kopiere bombeangrebene, var knap så professionelle. Bomberne gik ikke af.

I England har det voksende terrorberedskab medført debatter blandt universitetskemikere om beredskabet er godt nok. Undervisningen kan fortælle studerende, at produktion af kemiske våben er langt lettere end de studerende måske troede. Eller sagt lidt humoristisk, så er der på linie med sexoplysning en risiko for, at undervisning kan plante fikse ideer.

Men er opmærksomheden skærpet på kemifaget i Danmark?

"Nej, mig bekendt har Politiets Efterretningstjeneste ikke henvendt sig til os", fortæller **vice-instituteder Klaus Bechgaard** fra Kemisk Institut på Københavns Universitet. "Vi har heller ikke opbygget et særligt advarselsystem, hvis nogle skulle få mistanke om misbrug".

På kemi på KU har vice-institutederen ikke kendskab til sager de seneste 30 år, hvor ansatte eller studerende har misbrugt deres viden.

England: Adfærdskodeks?

Efter kemi-terrorbombene kan ingen kemiker længere være blind for de etiske aspekter i kemividenskaben, der kan bruges eller misbruges. I England deltager universiteternes kemimiljøer hver måned i et uofficielt møde, hvor eksperter diskuterer risikoen. På den ene side findes der folk, som vil stramme overvågningen, og lave advarselsystemer, hvor der er pligt til – som 'whistleblower' at indberette alt mistænkeligt. Og på den anden side findes kemikere, som afdramatiserer og ikke vil deltage i mistænkeliggørelse af kolleger eller fremmede.

Lige nu vil kredse i England gerne indføre et særligt *adfærdskode*-reglement for kemikere. En af modstanderne mener, at nedskrevne regler kan misbruges politisk til forskellige formål: "Nedskrevne regler vil blive genstand for nærfortolkning og kan blive mistolket. Hvis man fx skriver, at koden ind-

befatter respekt for alt liv, betyder det så, at der ikke må laves dyreforsøg?".

KU-kemi forebygger

På Kemisk Institut på KU har man ingen planer om særlige foranstaltninger. Man forebygger blandt de studerende:

"Der findes allerede på første år et introduktionskursus, hvor de studerende i en uge beskæftiger sig med de etiske debatter om brug eller misbrug af faget. Det fører til indgående og engagerede diskussioner, som klargør fagets etiske rammer for de studerende", siger viceinstitutederen, der tilføjer, at i et senere kursus i videnskabsteori og etik arbejdes der videre med problematikken.

"Vi har ikke diskuteret terrorfare i lærerkollegiet. Etik er da en løbende diskussion i faget, men det er ikke sådan, at vi prøver at identificere en gråzone eller lave et skriftligt etisk kodeks. Personligt har jeg det sådan, at jeg nødigt vil arbejde med kemiske stoffer, som har uheldige biologiske virkninger og som kan misbruges. Men grundforskning er jo sådan, at man ikke ved, om den opnåede viden senere kan bruges eller misbruges. Jeg tror da heller ikke, at Niels Bohr havde forestillet sig, at hans grundforskning i spaltning senere kunne bruges til atombomber", siger Bechgaard.

Hjemmesider til køkkenbordsråd

"Hvis nogle således går ud over studiets rammer og etik, gør de det i ond tro", siger Bechgaard. "Men jeg tror ikke, at man skal overdramatisere terrorfaren ved hjælp af kemi-viden, som nogle kunne få på et dansk universitet. Man kan hente den nødvendige viden mange andre steder, fx på biblioteker eller på hjemmesider".

Og sådan er det ganske rigtigt. Der findes en underskov af (især højreradikale) hjemmesider med køkkenbordsanvisninger i, hvordan man kan producere sit eget kemiske våben: Giftmagerens håndbog, James Bond-kemikeren, den islamiske terrorists håndbog.

FORSKERforum undlader dog en nærmere henvisning. Nogle kunne jo føle sig fristet.

jø

En gammel

Han har altid givet sin ærlige, faglige mening. Men engang kostede det

"Som fastansat professor sidder man jo rimeligt sikkert, så hvorfor skulle man ikke sige sin mening. Det er vel også vores pligt. Vi kan ikke bestemme noget. Det er politikernes opgave. Så på den led er vi magtesløse. Men vi må ikke begrænse os. For det er netop magtesløsheden, der giver den uafhængige magt. Vi skal udtale os frit – og politikerne træffe beslutninger – sådan er arbejdsdelingen."

Professor i nationaløkonomi på Handelshøjskolen, **Niels Blomgren-Hansen**, er ikke bange for at give sin ærlige, faglige vurdering i indlæg og kronikker:

Sidste år kaldte han regeringens skattestop for "en tabersag".

Før ØMU-afstemningen vakte han furor, da han beskyldte de økonomiske Vismænd for "i kampens hede" at have fremlagt resultater, der var i modstrid med deres egne forudsætninger om en højere rente. Dermed havde de overset, at et nej ved folkeafstemningen ville kunne koste hver enkelt dansker 5000-6000 kroner.

Afdragsfrie lån uansvarligt af politikerne

Og endnu tidligere – tilbage i 1991 – skrev han en kronik om arbejdsløshed og tvungen aktivering af ledige, der gav så megen balade, at han valgte at trække sig fra posten som økonomisk vismand.

Blomgren-Hansen har gennem årene haft sine meningers mod, og i det lys var det kun naturligt, at han i den forløbne måned også lagde navn til en kritik af de danske folketingspolitikere, som han giver skylden for at have lagt grunden til de høje huspriser, der er en tikkende bombe under samfundsøkonomien: "Det var uansvarligt af Folketinget at indføre de afdragsfrie lån i 2003. De har været med til at skubbe priserne kunstigt højt op. Førstegangskøbere og andre boligkøbere med spinkel økonomi presses til at tage disse lån for overhovedet at få noget at bo i. De anbringer sig selv i en farlig position den dag konjunkturerne vender," sagde professoren (JP 7. august).

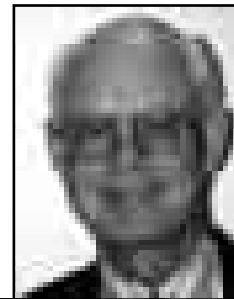
Spilleregler med journalisterne

Citatet stod på forsiden af JP-Søndag som op-

Politikere får s

el ballade-professor

ge mening til kende. I august sagde han igen politikerne imod.
de åbenmundetheden ham titlen som vismand

Syv skarpe til Niels Blomgren-Hansen

1. Er du tit stresset?

"Nej det ligger ikke til mig. Der er nok at lave - men fordelene ved vores type arbejde er jo, at vi selv kan tilrettelægge det"

2. Har du en tendens til at love dig selv væk til for meget?

"Ikke længere. Jeg er 66 år og det påvirker situationen. I mine unge dage var det naturligt at være engageret i en hel masse. Jeg har både været institutleder, fagleder og sad i diverse råd - i dag sidder jeg kun i et enkelt studienævn. Derudover sidder jeg i Konkurrencerådet og Udliciteringsrådet. Alderen påvirker ens horisont, man kaster sig ikke ud i så meget nyt. Man koncentrerer sig om det, man synes er sjovt".

3. Hvor længe bliver du ved?

"Det ved jeg ikke. Da jeg fyldte 60, følte jeg det som en befrielse at vide, at jeg blot kunne gå, hvis jeg ikke længere kunne lide røgen i baggeriet. Men jeg befinder mig fortsat glimrende som senior i et ungt og dynamisk forskningsmiljø. Jeg tager faktisk beslutningen fra år til år, jeg arbejder normalt, og når jeg ikke synes det er sjovt længere, så kan jeg stoppe".

4. Har du en hobby?

"Næh egentlig ikke - jo det skulle da lige være at læse biografisk litteratur. Jeg er i gang med Grafs SAK om Søren Kierkegaard - og den er virkelig fremragende skrevet".

Kritikken af den er helt ved siden af. han skriver på baggrund af sekundær litteratur, og han gør det glimrende. At man så hiver et fejl-agtigt komma frem hist og pist og trækker små detaljer frem og bruger det til at frakende den enhver værdi, der er vanvittigt. Ellers læser jeg især politiske biografier. Jeg var begejstret for Lidegaards biografi af Krag - til gengæld er Claus Bjørns om H.C. Hansen ikke nær så vel-skrevet. Det betyder meget. Biografier skal være godt skrevet".

5. Arbejder du i weekenderne?

"Ja, det gør jeg ofte. I den form for arbejde, jeg har, går fritid og arbejde går ud i et. Vi har bredbånd i sommerhuset, det er altid tændt og man går altid lige forbi og kigger om der er noget man skal svare på".

6. Hvor lang er din arbejdsuge?

"Jeg ved det ikke. Mon ikke den ligger på de forventede 37 timer. I gamle dage, da man var ung, arbejdede man jo i døgn drift, alt var nyt og spændende, for eksempel dengang jeg tog min ph.d. i Pennsylvania. Når man har rundet de tres og er blevet sådan en halvgammel professor, så har man ikke så mange nye ambitioner".

7. Hvilke bøger ligger der på dit natbord?

"Ingen. Når jeg går i seng er et for at sove. Men jeg bliver ofte siddende længe oppe for at læse".

takt til en stor og skræmmende baggrundsartikel om boomet i boligpriserne, der risikerer at ende med et af de største privatøkonomiske og dermed også samfundsøkonomiske krak i nyere tid.

Selve artiklen havde professor Niels Blomgren-Hansen nu ikke nogen større lod eller del i: "Jeg fik en orientering om, at de arbejdede på en artikel om boligboomet og hvad den gik ud på, så snakkede vi lidt, og det blev så til det citat som står i avisen, og som er ganske fair. Sådan er det jo. De ringer for at få en udtalelse, der passer med den historie, de vil skrive. Det er journalistens dagsorden og ikke din. Men jeg har ikke noget problem med det, så længe citaterne referer mine synspunkter på en fair måde. Man skal naturligvis være klar over spillereglerne fra begge sider. Man kan godt glemme alt om forbehold og lange udredninger, og det er da irriterende, når ens udtalelse har fået en ekstra tand i overskriften. Ellers må man sige, at med meget få undtagelser er forholdet til presse og journalister fair. Man beder om at se det, man bliver citeret for, og med få skuffende undtagelser er det ok. De fleste journalister er jo også kloge nok til ikke at misbruge deres kilder."

Når de ringer til ham, er det oftest fordi, han har udtalt sig før: "Sådan er effekten. Dit navn står i en artikel, og det har en afledt effekt. Jo flere gange du siger noget, jo mere bliver du spurgt. Egentlig undrer det mig, at de ikke ringede til min kollega Jens Lunde, som er eksperten på det her område., men det skyldes måske, at han er lektor. Journalisterne synes måske det virker stærkere, hvis de har en professor til at udtale sig."

Åbenmundethed kostede

Men Niels Blomgren-Hansen kan også på egen hånd. Gennem årene har han fået ry for at turde "gribe fat om brændenælderne", som det hed i et fødselsdagsportræt. Han begyndte midt i 70'erne, da han forargede nationalfølelsen ved at gøre opmærksom på, at et lille land som Danmark kun i meget begrænset omfang har mulighed for at føre en selvstændig pengepolitik.

Mens lysten til at debattere har også kostet. Tilbage i 1991, da han sad som økono-

misk vismand, skrev han en kronik i Weekendavisen, der førte til at han valgte at trække sig. "Columbusægget" hed kronikken, og den lancerede en visionær model for at nedbringe den dengang katastrofalt høje og stigende arbejdsløsheden. Grundideen var at erstatte den åbenbart ineffektive og bureaukratisk arbejdsformidling med et marked for privat aktivering. Den mest polemiske del af forslaget gik ud på at virksomhederne skulle tvinges til at ansætte en arbejdsløs for hver ti medarbejdere. Kronikken blev skrevet som reaktion på en beskæftigelseskonference, som professoren forlod "deprimeret over den kollektive mangel på engagement og fantasi og med en håndmad og et glas vin som det væsentligste udbytte," som han skrev.

Men fantasien og engagementet var for hård kost for omgivelserne. Som økonomisk vismand kunne han ikke tillade sig at udtale sig uden at konferere med sine kolleger, lød kritikken, og da slet ikke, når LO-formanden truede med at trække fagbevægelsens støtte til Det økonomiske Råd tilbage, med mindre den formastelige trak sine kætterske ideer tilbage. Konsekvensen blev et utåleligt arbejdsklima i vismandskollegiet, og Blomgren-Hansen valgte at trække sig.

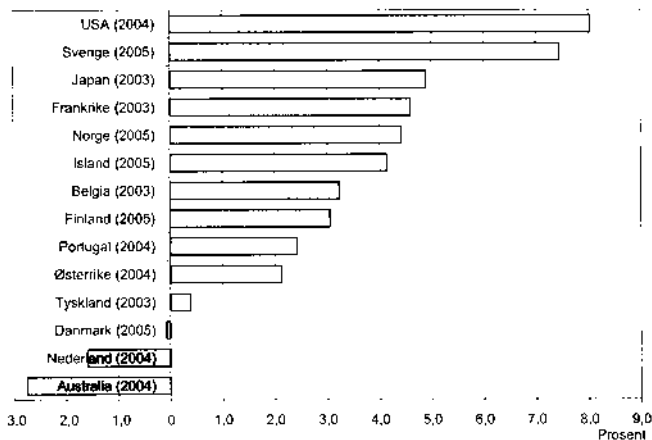
"Min opfattelse af styrken i det økonomiske råds formandskab var, at man har tre uafhængige akademikere siddende, som har bevist at de ikke er konfliktsky, som hver for sig står ved deres synspunkter, men som ikke er enige i udgangspunktet. Når disse tre økonomer sætter sig sammen og når de er i stand til at blive enige om noget, så er det udtryk for en konsensus, og så må det have en vis vægt - det har ingen interesse hvis man i udgangspunktet har fraskrevet sig retten til at have synspunkter og vurderinger, som de øvrige medlemmer af kollegiet ikke deler, endsi- gade lader strategiske hensyn til politisk støtte til institutionen censurere sine synspunkter."

tw

skylden for de høje huspriser

Danmark sjok i Norden

- når det gælder statens bidrag til forskning og udvikling

Søjlerne vier den gennemsnitlige ændring i statslige bevillinger fra 2000 til det sidste år med tilgængelige tal (faste priser). Danmark med negativ vækst....

Danmark ligger lavt på statslige forskningsbevillinger, sammenlignet med de andre nordiske lande. Danmark ligger (med 0,72) sidst, når det gælder offentlige forskningsbevillinger i forhold til BNP, hvor finnerne ligger helt top (med 1,04) og Sverige (med 0,90). Og den danske realvækst i perioden 2000-2005 har faktisk været negativ i modsætning til alle de lande, som Danmark ellers sammenligner sig med og hvor den årlige vækst har været 3 pct. – og hvor Sverige (med en vækst på 7 pct.) ligger i toppen.

Det viser forskellige statistikker over udgifter til FoU (forskning og udvikling) som en arbejdsgruppe under

Nordisk Ministerråd har indsamlet.

Internationalt ligger USA (med 1,05) i toppen, når det gælder forskningsbevillinger. Men dette dækker over, at mere end halvdelen stammer fra militær oprustning. Faktisk ligger USA's offentlige, civile forskningsudgifter (med 0,44) langt under niveauet for de europæiske konkurrenter. Til gengæld er de store amerikanske universiteter støttet af pengestærke milliardfonde, der mere end kompenserer for den manglende statsstøtte.

(kilde: Statslige Bevillinger til FoU i de nordiske lande (Nordisk Ministerråd, TemaNord 2005:551)

Ombudsmanden: Ulovlig tvangsflytning

Ombudsmanden kræver at SDU og Videnskabsministeriet genoptager sagen og træffer ny afgørelse. Men SDU rokker sig ikke – og nu sidder Videnskabsministeriet med aben

"Jeg kræver da at blive flyttet tilbage til mit gamle institut", siger professor Christen Sørensen efter at Ombudsmanden i forsommeren gav ham – og DJØF – medhold i, at han var tvangsforflyttet fra institut og kontor på et ulovligt grundlag, idet han ikke var partsført i overensstemmelse med forvaltningsloven. Samfundsvidenskabsdekanen tvangsforflyttede professorens kontor og instituttilknytning på en søndag i december 2003, og siden har professoren søgt at få dette omstødt.

"Ombudsmanden siger, at min tvangsflytning er sket under forkerte forudsætninger, så jeg har krævet øjeblikkeligt at blive tilbageført til Økonomisk Institut. Men universitetet vil tydeligvis kun gøre det, hvis ministeriet pålægger dem det", konstaterer hovedpersonen efter at SDU reageret på Ombudsmandens afgørelse.

Ombudsmanden: En disciplinær foranstaltning

SDUs dekan hævdede, at flytningen blot var en personalebeslutning, som hører under ledelsens almindelige ret til at lede og fordele arbejdet og som derfor ikke kræver partsføring. Ombudsmanden vurderer derimod, at der nærmere var tale om en disciplinær sanktion, og i sådanne sager skal der jf. forvaltningsloven laves en partsføring om sagens faktum og retlige grundlag. Christen Sørensen fik ingen beskrivelse af hvilke konkrete omstændigheder, der nødvendiggjorde en flytning eller af myndighedens (SDUs) bevismæssige vurdering af omstændighederne. SDU skulle have givet en redegørelse for baggrunden for flytningen, som Sørensen så kunne kommentere.

Ombudsmanden sagde, at tvangsflytningen er sket på et ufuldstændigt lovgrundlag. Og det var forkert, når Videnskabsministeriet afviste DJØFs klage – på Christen Sørensen vegne – så ministeriet måtte genoptage sagen og træffe en ny afgørelse. Ministeriet bad derefter SDU om at rette op på den manglende partsføring.

Ny partsføring

SDU sendte så i juli en partsføring, der konstaterede, at bag flytningen lå alvorlige samarbejdsproblemer mellem Christen Sørensen og dennes institutleder, og at hovedskylden påhvilede Christen Sørensen, der udgjorde en belastning for "det psykiske arbejdsmiljø" på Økonomisk Institut.

Christen Sørensen mener imidlertid ikke, at SDUs partsføringsbrev føjer nyt til sagen:

"Der var ingen saglig begrundelse for tvangsflytningen. SDU bruger de samme – fordrejede, ufuldstændige og ensidige – argumenter som tidligere. De læner sig alene op ad institutlederens version", siger han. "Og de undlader helt at redegøre for forhistorien, som handler om, at jeg forsøgte at udvirke, at der blev indført almindelige standarder for stillingsbesættelser ved Økonomisk Institut. Det medførte uenigheder på instituttet, ja, men hvornår blev uenigheder til samarbejdsproblemer? Måske da ledelsen nægtede at gå ind i problemet med den nepotistiske ansættelsespolitik på Økonomisk Institut i en bestemt periode – med konsekvenser for det faglige niveau – som jeg var så uforsigtig at påpege..."

Rektor: Samarbejdsproblemer

Rektor Jens Oddershede har i et svar til Om-

budsmanden givet sin udlægning af sagens kerne: "Det er Christen Sørensen opfattelse, at han bliver forfulgt af universitetets ledelse. Sagens kerne er, at Christen Sørensen ikke kan samarbejde med ledelse og kolleger samtidig med, at han mener sig berettiget til privilegier og særrettigheder i sit virke som professor".

Christen Sørensen: "Rektor kan jo ikke bare påstå, at der er samarbejdsproblemer og at de skyldes mig. Loven er heldigvis sådan, at sådan noget skal dokumenteres, for at en ledelse kan foretage en disciplinær foranstaltning. Det er det principielle i sagen, som berører de ansattes retssikkerhed og ansættelsestryk", siger han.

Sørensen: Ministeriets tilsynsforpligtelse uklar

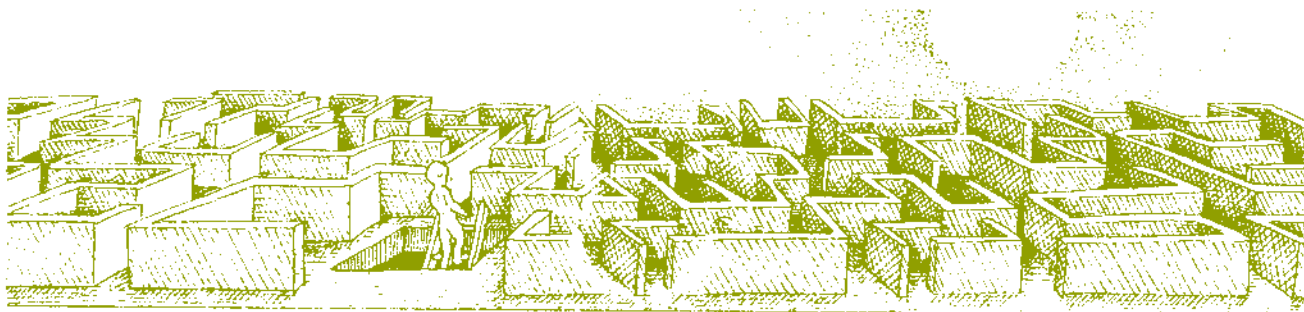
"Ombudsmandens udtalelse er en næse til ministeriet, som bare blæstemplede SDU-ledelsens forvaltning og ikke lavede en realitetsbehandling af sagen. Den nye universitetslov gør ministeriets tilsynsforpligtelse uklar. Og det er da utilfredsstillende, hvis vi har fået en styrelse på universiteterne, hvor magtfulde ledere bare kan bekræfte hinandens ulovlige handlinger og få dem godkendt i ministeriet – og hvor det er Ombudsmanden, som skal håndhæve love og regler".

Nu er næste episode op til Videnskabsministeriet, der skal træffe en ny afgørelse på baggrund af partsføringen.

Så foreløbig må hovedpersonen fortsat underskrive sig: "Christen Sørensen, pt. stadig ulovligt tvangsforflyttet til Institut for Regnskab og Finansiering".

Undervisningskurser standardiserer

- og opleves i øvrigt som spild af tid af de travle lektoraspiranter, siger den engelske professor i sociologi FRANK FUREDI, Kent University

Hvorfor kommer det ikke bag på mig, når jeg læser, at unge universitetslærere synes, at de kvalifikationskurser, de er forpligtet til at gennemgå for at kunne opnå lektorstatus, er kedsommelige? Stort set samtlige adjunkter, jeg har talt med, betragter disse kurser som spild af tid. Tonen finder de patroniserende, og vejledningen betegnes som overfladisk. En datalog fortalte, at det eneste, hun lærte, var "en masse jargon".

En gang imellem sker det, at adjunkter, der er tvunget til at deltage i et kursusforløb som led i den pædagogiske uddannelse, erkender, at selv om de overordnet ikke fik noget ud af det, kunne de dog godt bruge nogle af diskussionerne til noget. Mest givtigt er dog muligheden for at være sammen med andre kolleger, der står over for samme udfordring med at skulle integrere sig på institutionsplan.

Nogle mener, at PCGHE – de britiske universitetslæreres pædagogiske uddannelsesprogram – blot lider af begyndervanskeligheder, og at uddannelsen med lidt omtanke sagtens kan forbedres. Det mener jeg ikke. Hele ideen med pædagogisk kvalifikation er nemlig fejlbehæftet, idet den baserer sig på den antagelse, at der er visse generiske færdigheder, der lader sig overføre til den enkelte lærer.

I virkeligheden har det at gøre sig lektor-kvalificeret meget lidt at gøre med at blive

en kompetent underviser. Bortset fra, at det siger et eller andet om en videns- og færdighedstilægnelse, indebærer alle former for kvalifikation – det være sig en universitetsgrad eller et svendebrev – et element af socialisering. I tilfældet PCGHE handler det næsten udelukkende om at indføre folk i den herskende evalueringskultur. Det handler om at indoktrinere nye adjunkter i en konformistisk tilgang til undervisningen – man lærer kort sagt at begå sig med *best practice*, *benchmarking* og summativ evaluering.

At tage ledelsesretorikken til sig handler ikke kun om at benytte sig af et andet sprog for at tale om det samme forhold. Sproget er nemlig udformet til at gøre den unge lærer modtagelig over for ideologien, således at han eller hun tilegner sig gældende institutionelle målsætninger.

Selv om snakken omkring PCGHE-kurserne hele tiden handler om behovet for refleksion og kritisk tænkning, er der i virkeligheden tale om undervisningsmodeller, der bygger på standardisering og ensartethed – hele foretagendet er i høj grad modelbaseret.

Denne instrumentelle tilgang er ikke tilfældig. Det kan ikke lade sig gøre at godkende egenskaber som talent og opfindsomhed, for godkendelsesprocessen handler udelukkende om *at krydse afi* skemaer og beregne resultater. For de flestes vedkommende er deltagelse i disse kurser en øvelse i

at opfylde forpligtelser og vise, at man er til at regne med. Selv om mange er vrede over tidsspildet, tilkommer det dem ikke at give deres sande meninger til kende.

Forståeligt nok går det for dem ud på at få godkendelsen i hus og så ellers se at komme videre. Men dermed er det jo desværre ikke slut. Uanset om vi kan lide det eller ej, sætter oplevelsen ofte sit præg. Selv de iblandt os, som er modstandere af disse kurser, og som plejer at bagatellisere oplevelsen, finder ofte, at vi nærmest umærkeligt er blevet påvirket på en eller anden måde. Pludselig opdager vi, at vi bruger ord og vendinger, som vi ikke ville have benyttet os af tidligere. På et eller andet plan har vi vænnet os til skabelonbaseret undervisning. I takt med at vi opdager, at det sparer os den ulejlighed at tænke selv, bliver vi en tand mere pragmatisk indstillet. Og i og med, at vi flytter vores opmærksomhed fra levende studerende til skabelonernes læringsudbytte, gør vi klogt i at huske på, at dét at gøre sig kvalificeret jo handler om mere end blot at erhverve sig et stykke papir.

Kilde: THES 6.5 2005 i Martin Aitkens oversættelse

Bluff-universiteter

Der er masser af muligheder, hvis man vil have en fin akademisk titel.
Den kan fås for nogle hundrede dollars

Trænger du til en hurtig opgradering af din eksamen? Eller måske en dokortitel? Uden bøger. Ingen kedelige lærere og intet tilstedeværelseskrav. Den kan du få for 300-500 \$ på Stanford University eller Oxford International University og mange andre, der tilbyder akademiske titler via netundervisning og betaling.

I nogle tilfælde behøver du bare sende dollars for at få tilsendt et eksamensbevis. Ønsker du højere karakterer eller en personlig anbefaling, skal du sende flere dollars. Men i den fase er det formentlig gået op for dig, at der er tale om et bluff-bevis.

Andre steder stilles der såmænd krav, som når de beder ansøgeren om at besvare nogle simple spørgsmål som 'optagelseskrav'. I nogle tilfælde kan man også blive stillet overfor krav om at aflevere nogle symbolske opgaver til bedømmelse. I disse tilfælde gives de 'testede' personer et indtryk af, at deres kundskaber faktisk vurderes og anerkendes, og at deres eksamensbevis er opnået på legal og retfærdig vis.

Det fortæller en rapport fra det svenske **Høgskoleverket** (se web2.hsv.se), som konstaterer, at falske diplomer er et voksende internationalt problem, fordi studerende søger ind på falske eksamensbeviser eller nogle søger stillinger på falske papirer. Alene i de seneste to år er 30 svenskere blevet taget i fupnummeret, heraf nogle høgskole-lærere, der var blevet ansat på falske papirer fra bluff-universiteter i USA.

Diploma-mills

Navneligheden med Stanford eller Oxford er ingen tilfældighed, men et tillidsvækkende dække for bluff-universiteter eller "diplom-møller" (Diploma-mills), som fænomenet kaldes i USA. For salg af akademiske titler er en lukrativ branche, og at der er et marked fortælles af, at antallet af bluff-universiteter er vokset fra 200 til 800 i de seneste fire år. Det anslås, at de omsætter for over 3 mia. kroner årligt.

Nogle af universiteterne består bare af en post-adresse, mens andre er mere sofistikerede og tilbyder en telefonservice, hvis nogle ønsker at tjekke ens eksamensbevis. Bluffuniversiteterne annoncerer i international presse, spreder information via spam og formår at komme højt op i søgemaskinernes træf-liste. Hvis man googler på "MBA Online" kommer der over syv millioner træffere – og bluff-universiteter havner øverst.

Og Høgskoleverket fortæller, at bluff-universiteterne er meget bevidste om markedsføringens betydning. Nogle af deres hjemmesiders form, farve, beskrivelse af studierne, visioner og personale lægger sig tæt op af rigtige universiteters – ja opleves næsten som mere professionelle og tiltalende.

Akkreditering

Den fysiske adressen er ikke mere end en postboks og en bankkonto i et land med stor bankfortrolighed. Den virtuelle mobilitet er stor. Universiteterne

findes først og fremmest i USA-delstaterne Hawaii (100) og Alabama, men efter at nogle delstater har lukket for fidusen er de begyndt at etablere sig i Jomfruøerne, Liberia og såmænd i Schweiz m.fl.

Bluff-universiteter gør overdrevent meget ud af at fremstå som legitime og anerkendte læresteder. Nogle gør det ved at domæne-suffixet .edu (for education) i sin webadresse, fordi mange ser det som en garanti.

Også akkreditering er genstand for stor opfindsomhed, og det gør det ikke lettere, at USA mangler centrale myndigheder, som overvåger akkreditering og standard på uddannelsesområdet. Nogle henviser til en delstatslicens, men det er blot en ret til firmaetablering! Nogle bluff-universiteter henviser til regionale akkrediteringer, men andre til fiktive, som fx GAOLEE (www.gaolee.co.za) som ikke er sydafrikansk server, men en amerikansk i Miami! Blandt de akkrediterede står fx Lunds og Umeås rigtige universiteter, for at dække over de falske.

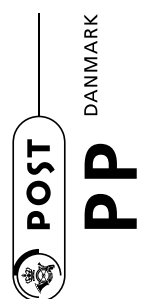
Forfalskede eksamenspapirer

Men også forfalskede eksamenspapirer fra anerkendte universiteter sælges på nettet. Eksamen'er fra svenske universiteter er populære blandt køberne, fordi Skandinavien har et godt ry eller fordi beviserne er lette at forfalske, konstaterer Høgskoleverket. Til eksempel koster et doktorgrad fra Uppsala Universitet 399 \$ (se www.fakedegrees.com). www.phonydiploma.com er tilmed så frække, at de har en "fraud Policy", hvor de fortæller, at de er et hårdt arbejdende selskab, der behandler kunderne fair og ærligt, men vil retsforfølge alle der prøver at snyde med kreditkort-betalingen! www.backalleypress.com sælger "vellignende" eksamensbeviser fra 1000 universiteter og andre uddannelsesinstitutioner i hele verden.

En kreativ koordinator er University Degree Program (UPD), som kloner nye hjemmesider med måneders mellemrum for over 30 bluffuniversiteter med fiktive adresser. UPD opgives at have solgt 200.000 eksamensbeviser og omsætter ca. for 50 mio. \$ pr. år. UPD blev forbudt i USA i 2003, men i Rumænien og Jerusalem sidder der stadig telefonsælgere klar.

Bluff-universitet midt i Jylland ...

I dansk lovgivning findes der intet, som hindrer en organisation i at kalde sig "universitet", fortæller Høgskoleverket, og lovgivningen beskytter heller ikke akademiske titler – udenfor professionsuddannelserne. Og så identificerer svenskerne såmænd et dansk bluffuniversitet: Knightsbridge University i det jyske Spentrup, som dog på hjemmesiden fortæller, at man "ikke er del af det formelle danske uddannelsessystem", men hvor kunderne alligevel kan få en doktorgrad. Til orientering koster den 4000 £. Men så skulle alt vist også være inkluderet.

Maskinel magasinpost
ID-nr. 42026

Afsender:
Postbox 7777
7000 Fredericia

Ændringer vedr. abonnement
ring venligst: 3815 6633